

A person is lying down, partially obscured by a thick layer of white feathers. Their arms and legs are raised, and more feathers are falling around them against a clear blue sky. The overall mood is dreamy and ethereal.

ΜΑΙΡΗ
ΚΟΝΤΖΟΓΛΟΥ

*Περπάτα
με τον
άγγελό σου*

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Είμαι ο Άγγελος. Αυτό δεν είναι το βαφτιστικό μου, καθόλου μάλιστα. Για να λέμε την αλήθεια, ούτε καν με βάπτισαν, με την έννοια που ξέρετε. Άγγελος είναι το επάγγελμά μου.

Μη με ρωτήσετε αν το να είσαι Άγγελος είναι επάγγελμα, γιατί δεν θέλω να απαντήσω με την κοινοτοπία «είναι λειτούργημα!».

Αν βρείτε εσείς καλύτερη λέξη για κάτι στο οποίο είσαι αφιερωμένος είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο, για κάτι που, κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής του παίρνεις διαταγές και δίνεις αναφορές στους ανωτέρους σου, να μου την πείτε κι εμένα. Άσχετα αν δεν πληρώνομαι, δεν έχω ασφάλιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, άδεια μετ' αποδοχών.

Πώς; Πώς είπατε; Δεν είναι δουλειά, είναι καθήκον;

Ωραία, το κλείνουμε. Άγγελος είναι το καθήκον μου.

Το κανονικό μου όνομα είναι Παραδεισιάκης. Επίθετο δεν έχω, όπως δεν έχει και κανένας συνάδελφος. Το όνομα Παραδεισιάκης μου το έδωσε ο Μεγάλος όταν γεννήθηκα και έψαχναν πώς θα με έλεγαν.

Έγινε λοιπόν συμβούλιο, που αποτελούνταν από τον Μεγάλο και τους τρεις βοηθούς Του, τον Αρχιστράτηγο, τον Αρχιναύαρχο και τον Αρχιπτέραρχο. Ο Αρχιστράτηγος είπε να με βγάλουνε Χρυσάφη γιατί τα μαλλιά μου ήταν ξανθά σαν από χρυσάφι. Απερρίφθη ως γλυκανάλατο και πολύ παρεξηγήθηκε ο Αρχιστράτηγος. Ο Αρχιναύαρχος είπε να μου δώσουν το όνομα Γοργόφτερος, είχε προσέξει πως τα φτερά μου έδειχναν πως θα ήταν πλούσια, άρα και γρήγορα. Απερρίφθη, θύμιζε, λέει, ινδιάνικο όνομα.

Τότε ο Αρχιπτέραρχος, που ήταν και τηλεορασόπληκτος, πρότεινε το όνομα Τσάρλι, από μια σειρά που παιζόταν στην τηλεόραση όταν ήταν νέος.

Ο Μεγάλος όμως αρνήθηκε έντονα και είπε πως δεν ήταν πια της μόδας οι *Άγγελοι του Τσάρλι* και ότι θα έπρεπε να μου δώσουν ένα κλασικό όνομα. Για παράδειγμα, όπως τα ταγέρ της Σανέλ.

Για να μη σας τα πολυλογώ, εννοείται πως επικράτησε η άποψη του Μεγάλου. Όχι, δεν με ονόμασαν Σανέλ, με είπαν Παραδεισιάκη, που θα μου υπενθύμιζε συνέχεια την προέλευση και την κατάληξή μου.

Ας πάρω τα πράγματα από την αρχή.

Οι άγγελοι –και στο εξής θα το γράφω με πεζό «α», εντάξει, ας είμαστε κάπως σεμνοί–, οι άγγελοι γεννιούνται στο Μεγάλο Περιβόλι. Στον Παράδεισο όλα είναι μεγάλα.

Πρώτον από όλους και όλα έχουμε τον Μεγάλο. Αδιαφιλονίκητος αρχηγός και ο καλύτερος απ' ό,τι έχει υπάρξει και απ' ό,τι θα υπάρξει στους αιώνες των αιώνων, που λένε, αμήν.

Επίσης έχουμε τη Μεγάλη Χώρα. Αυτή δεν είναι μια χώρα όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η πρώην Σοβιετική Ένωση ή η Κίνα – για έκταση μιλάω. Η Μεγάλη Χώρα είναι το σύμπαν, οι γαλαξίες, το στερέωμα όλο. Όσο μεγάλη κι αν τη φανταστείτε, ποτέ δεν θα μπορούσατε να συλλάβετε το ακριβές της μέγεθος. Ούτε και εμείς άλλωστε μπορούμε.

Μόνο ο Μεγάλος, μόνο Εκείνος μπορεί γιατί γνωρίζει τα πάντα. Αν και τελευταία ακούγεται πως πού και πού ξεχνά μερικά σημεία της Μεγάλης Χώρας. Εμένα λογικό μου φαίνεται.

Εκτός από τη Μεγάλη Χώρα, υπάρχει και η Μεγάλη Θάλασσα. Ό,τι ισχύει για τη Μεγάλη Χώρα, στο πιο υγρό της.

Ύστερα είναι το Μεγάλο Λιβάδι, η Μεγάλη Λίμνη, το Μεγάλο Βουνό, η Μεγάλη Έρημος και πάει λέγοντας.

Έτσι έχουμε και το Μεγάλο Περιβόλι. Που χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο έχουμε τα οπωροφόρα και στο δεύτερο τα λαχανικά.

Στο τμήμα των λαχανικών, που είναι μεγαλύτερο από αυτό που θα προέκυπτε αν ένωνες τα αντίστοιχα τμήματα των μεγαλύτερων σουπερμάρκετ του κόσμου, υπάρχει ένα μέρος όπου φυτρώνουν τα λάχανα. Τα συγκεκριμένα λάχανα είναι οι μήτρες που μέσα τους μεγαλώνουν οι άγγελοι μέχρι να γεννηθούν.

Επειδή αυτή είναι μια σπουδαία αρμοδιότητα, ένα δώρο Μεγάλου, όπως το χαρακτηρίζουν αν τα ρωτήσεις, κάθε λάχανο δικαιούται ένα μόνο έμβρυο στη διάρκεια της ζωής του – κρατάει πάνω από μερικές εκατοντάδες ανθρώπινα χρόνια.

Το δικό μου λάχανο-μήτρα ήταν ένα δροσερό, τρυφερό και όλο ζουμί λαχανάκι. Πέρασα υπέροχα μέσα στα κριτσανιστά σωθικά του, καθώς με μεγάλωνε με τους χυμούς του και με νανούριζε με το θρόισμα των φύλλων του. Όταν ήρθε η ώρα να γεννηθώ, με έπλυνε καλά καλά με πρωινή δροσιά, χτένισε τις ξανθές μου μπούκλες, μου σιδέρωσε το χνούδι στα φτερά, μου φόρεσε ένα μεταξωτό βρακάκι σε απαλό πράσινο χρώμα και με έβγαλε όλο καμάρι στο φως.

Η γέννηση κάθε αγγέλου είναι ένα χαρμόσυνο γεγονός στον Παράδεισο και βέβαια δεν συμβαίνει κάθε μέρα. Όχι, όχι, δεν υπάρχει υπογεννητικότητα στο Μεγάλο Περιβόλι. Απλώς, επειδή εμείς δεν πεθαίνουμε ποτέ, έχουν καταφέρει με κάποιον τρόπο να ελέγξουν τις γεννήσεις. Αλλά δεν έχουν αποφύγει την κατάθλιψη των λάχανων...

Μαζεύονται λοιπόν όλοι, όσοι είναι εύκαιροι τέλος πάντων, γύρω από το λάχανο που κοιλοπονά –τρόπος του λέγειν– και, μόλις το αγγελάκι κάνει την εμφάνισή του, χειροκροτούν με ενθουσιασμό και το φτύνουν τρεις φορές. Μια για να μην το βασκάνουν –και εδώ φοβόμαστε πολύ το μάτι–, δυο για να του δείξουν ότι το αγαπούν

—μ’ αυτό τον τρόπο δείχνουμε την αγάπη μας—, τρεις για να συνηθίζει, γιατί έχει να φάει πολύ φτύσιμο από τους ανθρώπους που θα φυλάει.

Θυμάμαι πως το πρώτο πράγμα που αντίκρισα μόλις ξεπρόβαλα από το λάχανό μου ήταν τα μάτια του Μεγάλου. Σοφά μάτια, σκεφτικά και γεμάτα αγάπη. Μετά είδα την κατάσπρη μακριά γενειάδα του Αρχιστράτηγου, την άρπαξα κι άρχισα να την κουνάω σαν να χτυπούσα καμπάνα. Ο Αρχιστράτηγος όχι μόνο δεν πόνεσε, αφού Εδώ Πάνω δεν ξέρουμε τι θα πει πόνος, αλλά με σήκωσε γελαστός και με πέρασε στην αγκαλιά του Αρχιναύαρχου.

Άλλος χωρατατζής εκείνος, προέβλεψε ότι ποτέ δεν θα γινόμουν ένας κανονικός άγγελος, φρόνιμος δηλαδή και υπάκουος, και αγνοώ αν το έλεγε για πλάκα. Ο Μεγάλος πήρε τα λόγια του χωρατατζή στα σοβαρά και πρότεινε να με αναθρέψει η Μεγάλη Αγγέλα, που είναι γνωστή για την αυστηρότητα και τη μέθοδό της. Ποτέ δεν του άρεσαν οι μπελάδες.

Η Μεγάλη Αγγέλα όμως, που έχει αναθρέψει με σύστημα, οργάνωση και πειθώ γενιές ολόκληρες από μας, δεν ήθελε να με αναλάβει. Ήταν πια ένας κουρασμένος άγγελος και το μόνο που επιθυμούσε ήταν να κάθεται δίπλα στον Μεγάλο και να κάνουν ατέλειωτες συζητήσεις για το μέλλον της ανθρωπότητας. Για το δικό τους μέλλον δεν συζητούσαν, ήταν άχροννοι και... τέλος πάντων και κάτι άλλο που αρχίζει από «α» και είχαν την πολυτέλεια να είναι φιλόανθρωποι και τα λοιπά.

— Αντί να με ξεκουράσεις και να με αφήσεις να ζήσω με ηρεμία αποδώ και πέρα, ω Μεγάλε, παραπονέθηκε, μου δίνεις ένα ζωηρό αγγελούδι να εκπαιδεύσω; Δεν φτάνουν όσα τράβηξα τους πρώτους χίλιους αιώνες, μέχρι να ετοιμάσω τα εγχειρίδια και να εκπαιδεύσω πειραματικά την πρώτη στρατιά από δαύτους;

Εκείνος την κοίταξε με τα πάνσοφα μάτια Του και της ορκίστηκε –δεν θυμάμαι σε ποιον– πως θα ήταν η τελευταία φορά και πως επρόκειτο για εξαίρεση. Ύστερα έσιαξε τον συννεφένιο χιτώνα Του και τόνισε πως τέτοια φτερά σαν τα δικά μου είχαν να δούνε από τον Λεκιήλ. Έκανε και η Μεγάλη Αγγέλα πως θαύμαζε τα φτερά μου, κανείς δεν μπορούσε να αμφισβητήσει πως ο Λεκιήλ ήταν ο καλύτερος άγγελος που είχε υπάρξει ποτέ!

Με πήρανε οι γαλάζιες αγγέλες, οι ουράνιες νταντάδες σαν να λέμε, και με πήγαν στο Ουράνιο Βρεφοκομείο. Τρία μόνο αγγελούδια ζούσαν εκεί πέρα, που μάλιστα ήταν αιώνες μεγαλύτερα από μένα.

Φαντάζομαι βέβαια πως θα έχετε καταλάβει μέχρι τώρα ότι τα ανθρώπινα χρόνια δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με τα ουράνια, μια στιγμή Εδώ Πάνω μπορεί να είναι μια ζωή Εκεί Κάτω!

Τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ ωραία. Οι γαλάζιες αγγέλες με μεγάλωναν με αγάπη, νέκταρ και ψαλμωδίες. Κάθε τόσο με πήγαιναν και στο Μεγάλο Περιβόλι να συναντήσω το λάχανο-μήτρα μου και να το ποτίσω, σε ένδειξη τιμής και αφοσίωσης. Γερνούσε το καημένο και έκανε μεγάλες χαρές όταν με έβλεπε. Παράπονα του στιλ «με ξέχασες» και «τι θυσίες έκανα εγώ για σένα;» όχι, δεν έλεγε.

Ψαλμωδίες, παιχνίδια, νέκταρ· ψαλμωδίες, παιχνίδια, νέκταρ: αυτές είναι οι παιδικές μου αναμνήσεις. Όλα αγγελικά πλασμένα. Ήμουν ένα στρουμπουλό και άτακτο αγγελούδι που έκανε συνέχεια ζαβολιές και οι γαλάζιες αγγέλες, που δεν έχουν, βέβαια, δικά τους παιδιά, πολύ με αγαπούσαν, με λάτρευαν στην κυριολεξία, ποτέ δεν με μάλωναν για τις αταξίες μου, μάλιστα γελούσαν κι αυτές με τα κατορθώματά μου.

Το αγαπημένο μου παιχνίδι ήταν να δένω τις μακριές κοτσίδες της μιας με τις κοτσίδες της άλλης εκεί που κάθονταν αμέριμνες, ας

πούμε στα βράχια της Μεγάλης Θάλασσας, και, όταν πήγαιναν να σηκωθούν, έπεφταν και έβαζαν τα γέλια.

Η Μεγάλη Αγγέλα ερχόταν τακτικά και έβλεπε πώς μεγάλωνα, με έφτυνε, μου χάιδευε τα μαλλιά, μου έδινε ροδοπέταλα να μασήσω και άγγιζε τα φτερά μου για να δει την ανάπτυξή τους. Στις επισκέψεις της, δασκαλεμένος, στεκόμουν τύπος και υπογραμμός κι αυτή με αντάμειβε με ένα χαμόγελο, έναν καλό λόγο, μια συμβουλή.

Μια μέρα λοιπόν, καθώς μου χάιδευε τα λευκά φτεράκια, πήρε ξαφνικά επίσημο ύφος και είπε πως είχε έρθει η ώρα να αρχίσω, με τη βοήθεια του Θεού, την εκπαίδευσή μου.

Δεν ήθελα καθόλου να πάω σχολείο, η ιδέα και μόνο μου έφερνε νυχτερινή ενούρηση, και τη ρώτησα πώς το είχε καταλάβει.

Εκείνη μου είπε πως τα φτερά μου είχαν μεγαλώσει όσο χρειαζόταν για να μάθω την τέχνη του αγγέλου. Είχε έρθει η ώρα να βοηθήσω την ανθρωπότητα, μου τόνισε.

Τα λόγια της με ανησύχησαν. Τα φτερά μου πράγματι είχαν μεγαλώσει, ήταν μεγαλοπρεπή, δυνατά και κάτασπρα, σαν των μοντέλων της Victoria's Secret ένα πράμα.

Αλλά πώς να βοηθούσε κοτζάμ ανθρωπότητα ένα τόσο δα αγγελάκι; Εδώ ολόκληρος Μεγάλος και, απ' ό,τι άκουγα, δεν τα κατάφερνε και τόσο καλά.

Έσκυψα όμως το κεφάλι υπάκουα, έκανα την ανάγκη φιλότιμο και είπα «γεννηθήτω το θέλημά Σου...».

Κάθε πρωί, επί εκατό ανθρώπινα χρόνια, ξυπνούσα απ' τα χαράματα και πήγαινα με τα φτερά στην Αγγελική Ακαδημία. Ωραίο κτίριο. Κολόνες μαρμάρινες, χρυσαφένιες αψίδες, σκαλιστά ξύλινα έδρανα για τους μαθητές, ασημί θρόνοι για τους εκπαιδευτές. Καταπράσινη αυλή με δέντρα και λουλούδια, όπου στα διαλείμματα παίζαμε κρυφτοκυννηγτό και μουσικές καρέκλες.

Η εκπαίδευση είναι μακράς διαρκείας, όπως είπαμε, και χωρίζεται σε τρία στάδια, με τα αντίστοιχα ομότιτλα εγχειρίδια.

Στο Στάδιο Α, που ονομάζεται και «Αρχάγγελος» από το «αρχή» και το «άγγελος», διδάσκονται τα βασικά για το τι είναι άγγελος και ποιες οι υποχρεώσεις του απέναντι στον Ουράνιο Οργανισμό.

Ακούστε μερικά από τα εκατομμύρια πράγματα που μας μαθαίνουν:

- Άγγελος είναι ένα ουράνιο πλάσμα που φτιάχτηκε από τον Μεγάλο με σκοπό να προστατεύσει την ανθρωπότητα. (Στην έννοια «ανθρωπότητα» συμπεριλαμβάνονται και τα ζώα.)
- Ο άγγελος δεν έχει φύλο, δηλαδή δεν είναι ούτε άντρας ούτε γυναίκα, αν και εξωτερικά μπορεί να έχει τη μια ή την άλλη όψη.
- Ο άγγελος είναι αόρατος, αλλά, άμα θέλει, μπορεί να γίνει ορατός.
- Ο άγγελος δεν έχει ανθρώπινη μιλιτιά, αλλά, άμα θέλει, μπορεί και να έχει, καταβάλλοντας μια μικρή, ελάχιστη προσπάθεια.
- Ο άγγελος δεν έχει ηλικία, αλλά, άμα θέλει... Όχι, όχι... Και να θέλει, δεν μπορεί να έχει ηλικία! Φτου! Πάντα το μπερδεύω αυτό!
- Ο άγγελος κάνει πάντα το καλό. Δεν ξέρει τι θα πει κακό.
- Ο άγγελος υπακούει στους ουράνιους νόμους, που ορίζονται από τον Μεγάλο.
- Ο άγγελος οφείλει τυφλή υπακοή στους ουράνιους νόμους και, σε περίπτωση παραπτώματος, περνάει από το Πειθαρχικό Αγγελούλιο, που έχει πρόεδρο τον Μεγάλο.
- Οι άγγελοι δεν πάνε φυλακή γιατί δεν υπάρχει φυλακή στον ουρανό. Αν το Αγγελούλιο αποφασίσει ότι τους αξίζει κάποιας μορφής τιμωρία, τότε απέχουν από τα καθήκοντά τους για κάποιους αιώνες. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη τιμωρία για έναν άγγελο από το να είναι άνεργος. Όλοι ανεξαιρέτως είμαστε τρομερά εργασιομανείς.

- Οι άγγελοι δεν ερωτεύονται, δεν παντρεύονται, δεν κάνουν παιδιά. Περιττή η διευκρίνιση, πώς να κάνουν αφού δεν έχουν φύλο;
- Οι άγγελοι, σε σπάνιες περιπτώσεις, διώκονται ή φεύγουν οικειοθελώς από τον Παράδεισο.

Το στάδιο «Αρχάγγελος» είναι υποχρεωτικό για όλους ανεξαιρέτως και περιλαμβάνει αποκλειστικά θεωρητική εκπαίδευση. Χιλιάδες ώρες διδασκαλίας, χιλιάδες σελίδες σημειώσεων, ελάχιστη έως καθόλου πρακτική εφαρμογή. Αυτό θεωρώ ότι είναι και το τρωτό σημείο του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Γιατί όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά πως άλλο πράγμα η θεωρία και άλλο η πράξη.

Όσο κράτησε η εκπαίδευσή μου, έκανα πολλή προσπάθεια να είμαι επιμελής. Κρατούσα πάντα σημειώσεις και είχα πολλές ερωτήσεις και απορίες, που τις υπέβαλλα με σεβασμό στη Μεγάλη Αγγέλα.

Για παράδειγμα:

– Μου εξηγήτε, σας παρακαλώ, ω Μεγάλη, γιατί εμείς οι άγγελοι δεν έχουμε φύλο;

– Γιατί το φύλο, παιδί μου, είναι για τους ανθρώπους, όχι για τους αγγέλους.

– Και τι θα συνέβαινε αν είχαμε φύλο;

– Πιθανόν να πέφταμε στις συνήθειες των ανθρώπων.

– Και θα ήταν κακό αυτό, ω Μεγάλη; Αφού εμείς έχουμε τη γνώση και δεν θα κάναμε αμαρτίες.

– Ο πειρασμός, παιδί μου, καιροφυλακτεί παντού. Και το φύλο είναι ένας πειρασμός. Δεν θέλουμε να έχουμε καμία σχέση με το ανθρώπινο είδος.

– Και τότε γιατί τους μοιάζουμε εξωτερικά, ω Μεγάλη;

– Πάμε παρακάτω, Παραδεισάκη, παιδί μου. Δεν θα προλάβουμε να τελειώσουμε και έχω σύσκεψη με τον Μεγάλο σε λίγο.

Το Στάδιο Β ονομάζεται και «Βοηθάγγελος». Δεν χρειάζεται να κάνω ετυμολογία, καταλαβαίνετε όλοι από πού βγαίνει αυτή η λέξη. Και αυτό το στάδιο είναι υποχρεωτικό. Εδώ βέβαια η πράξη υπερτερεί της θεωρίας.

Στο στάδιο αυτό μαθαίνεις πώς να βοηθάς την ανθρωπότητα. Πώς να τη βοηθάς στα απλά, μικρά πράγματα, τα οποία όμως για μερικούς μπορεί να είναι βουνό. Θα μπορούσε να ονομαστεί και Στάδιο Πρώτων Βοηθειών, αφού δεν επεμβαίνεις σε σοβαρά προβλήματα, αλλά σε μικρά και καθημερινά. Πολλά ανθρώπινα χρόνια εκπαίδευσης και εδώ.

Ας καταγράψω μερικά προβλήματα που χρειάζονται πρώτες βοήθειες, για να μπειτε καλύτερα στο νόημα:

- Να κόψει το μωρό την πάνα.
- Να περάσει το παιδάκι απέναντι στον δρόμο.
- Να μη χάσει την ψυχραιμία του ο νέος στις εισαγωγικές εξετάσεις.
- Να μην κόψει η μαγιονέζα της νοικοκυράς.
- Να γεμίσει οικονομικότερα το καλάθι του συνταξιούχου.
- Να ταιριάζει καλύτερα η καινούργια μασέλα.
- Να φουσκώσουν τα πανιά του ιστιοπλοϊκού.
- Να μη σπάσει το προφυλακτικό την ώρα που κάνει έρωτα ένα ζευγάρι.
- Να αλλάξει το λάστιχο του αυτοκινήτου μια νέα οδηγός.
- Να βρεις όαση στην έρημο. (Αυτό είναι για σχετικά προχωρημένους.)
- Να τραβήξεις μπαλαντέρ στην μπιρίμπα.
- Να βρεις λεφτά στον δρόμο όταν έχεις μείνει ταπί και όχι ψύχραιμος.
- Να γλιτώσεις από την κακιά πεθερά.

Στο στάδιο «Βοηθάγγελος» η θεωρία φυσικά και βοηθάει, αλλά εκείνο που έχει σημασία είναι η εμπειρία. Αυτά είναι πράγματα που τα διδάσκεισαι σιγά σιγά, με την πάροδο των αιώνων. Όσο πιο έμπειρος άγγελος είσαι, τόσο περισσότερες πρώτες βοήθειες μπορείς να προσφέρεις.

Για παράδειγμα, ο έμπειρος άγγελος μπορεί να ομαδοποιήσει τα προβλήματα και να έχει μια κοινή λύση-πατέντα. Ας πούμε:

- Κόψιμο πάνας, τσιγάρου, αλκοόλ, τζόγου – κατηγορία πρώτη.
- Φούσκωμα μαγιονέζας, κέικ και πανιού ιστιοπλοϊκού – κατηγορία δεύτερη.
- Επιτυχία στη μασέλα και στις εξετάσεις, σωτηρία από την κακιά πεθερά και από τυχόν σπάσιμο του προφυλακτικού – κατηγορία τρίτη και πάει λέγοντας.

Βέβαια, το προφυλακτικό παίζει σε διάφορες κατηγορίες. Μπορεί να είναι και στην κατηγορία του μπαλαντέρ –γιατί στο κάτω κάτω όλα τύχη είναι–, αλλά μπορεί να είναι και στην κατηγορία της αλλαγής λάστιχου του αυτοκινήτου – λόγω υλικού κατασκευής ή και λόγω δεξιολογίας. Επαναλαμβάνω ότι όλα είναι ζήτημα εμπειρίας και σωστού timing.

Και ερχόμαστε στο Στάδιο Γ, το τελευταίο και δυσκολότερο, το επονομαζόμενο και «Γλιτάγγελος». Από το «γλιτώνω» + «άγγελος», όπως καταλάβατε. Το στάδιο αυτό είναι για τους καλούς μαθητές. Κάτι σαν μεταπτυχιακό, μην πω και διδακτορικό. Στο στάδιο «Γλιτάγγελος» πάνε μόνο οι αριστούχοι. Και φυσικά εδώ μιλάμε για χοντρά θέματα. Ακούστε μερικά:

- Σωτηρία από βέβαιο θάνατο.
- Σωτηρία από βέβαιο γάμο – εντάξει, κάνουμε και καμιά πλακίτσα.

- Σωτηρία από τα εφτά θανάσιμα αμαρτήματα – ξέρετε, φόνος, λαιμαργία και λοιπά.
- Σωτηρία ενός ολόκληρου λαού – ρωτήστε και τον άγγελο Πεζικίηλ τι τράβηξε για να περάσει τους Εβραίους από την Ερυθρά Θάλασσα.
- Σωτηρία από λιμό, σεισμό, καταποντισμό.
- Σωτηρία της ψυχής – αυτό, σας διαβεβαιώ, είναι και το δυσκολότερο.

Στο Στάδιο Γ έχουμε θεωρία και πράξη. Και λέω «έχουμε» γιατί, όπως θα καταλάβατε ήδη, με την παρότρυνση της Μεγάλης Αγγέλας συνέχισα και στο «Γλιτάγγελος». Είμαι λοιπόν απόφοιτος του σταδίου αυτού κι ας είναι καλά η Μεγάλη Αγγέλα γιατί, όπως μου έλεγε, ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος και με το πτυχίο της δευτεροβάθμιας, ας το πούμε έτσι, εκπαίδευσης θα ήταν πολύ δύσκολο να βρω δουλειά. Ο κόσμος είχε πια πολύ σοβαρά προβλήματα και υπήρχε ανάγκη από εξειδικευμένους αγγέλους και όχι γενικής κατεύθυνσης.

Στο Στάδιο Γ η πρακτική εξάσκηση γίνεται σε διάφορα μέρη του κόσμου: στη Συρία, στο Μπαγκλαντές, στη Νιγηρία, στο Ιράκ και σε άλλες τέτοιες εξωτικές τοποθεσίες. Μια φορά που έγινε στη Νέα Υόρκη –νομίζω ότι ήταν 11 Σεπτεμβρίου– λόγω της παταγώδους αποτυχίας του προγράμματος αποφάσισαν να μη χρησιμοποιηθούν ποτέ ξανά προηγμένοι πολιτισμοί και το ξαναγυρίσανε στον Τρίτο Κόσμο. Με εξασφαλισμένη επιτυχία.

Όταν αποφοίτησα με άριστα, η Μεγάλη Αγγέλα με έφτυσε και μου είπε:

– Παραδεισάκη, παιδί μου, τώρα είσαι ένας έτοιμος άγγελος. Τη θεωρία την παίζεις στα δάχτυλα. Αυτό που χρειάζεσαι είναι η πρακτική εξάσκηση. Θα φροντίσουμε εμείς γι' αυτό. Ένα μόνο έχω να σου πω και δεν πρέπει να το ξεχάσεις ποτέ: Όποιον κι αν αναλάβεις να φυλάς, όσο κι αν τον αγαπήσεις, όσο απαραίτητος κι αν του γίνεις,

να μην ξεχάσεις ποτέ ότι πάντα θα έχει την ελεύθερη βούληση να αποφασίσει αυτός για τον εαυτό του. Δεν θα επέμβεις εσύ στο έργο του Θεού!

Καμιά τέτοια πρόθεση δεν είχα, ποιος να συγκριθεί μαζί Του, που λέει κι ο Πάριος, αλλά κάπως μπερδεύτηκα. Για ποια ελεύθερη βούληση μου μιλούσε η μεγάλη δασκάλα μου, αφού τελικά όλα είναι έργα του Θεού; Δηλαδή προαποφασισμένα, κατά τα λεγόμενά της.

Δεν έκανα επιπλέον ερωτήσεις, το μότο στην Ακαδημία ήταν «Πίστευε και μη ερεύνα» και εγώ είχα άγχος που τα ψέματα είχαν τελειώσει και η δράση άρχιζε.

– Και να πας να κουρευτείς πριν πιάσεις δουλειά! ήταν η τελευταία κουβέντα της Μεγάλης Αγγέλας.

Η ανάθεση καθηκόντων στο πλαίσιο της πρακτικής εξάσκησης γίνεται ως εξής: Κάθε πρωτοδιοριζόμενος άγγελος, ανάλογα με το στάδιο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει, μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε τρεις υποψηφίους. Οι υποψήφιοι είναι όλοι άνθρωποι που για κάποιο λόγο μείνανε προσφάτως χωρίς άγγελο.

Οι τρεις δικοί μου υποψήφιοι, λόγω των ανώτατων σπουδών μου, ήταν σχετικά «βαριά περιστατικά»:

Ένας Ρώσος πρώην ελεύθερος σκοπευτής, διπλός πράκτορας, έμπορος ναρκωτικών, όπλων και ανθρώπων, σκέτη λέρα και κάτι παραπάνω, που, κατά την άποψή μου, τον είχαν για «φάγωμα» και γι' αυτό έστελναν έναν πρωτάρη, να κάνει τα λάθη του και να ξεμπερδεύουν με το καθοίκι. Την αρνήθηκα αμέσως, δεν αντέχω τις αναπνοές που μυρίζουν βότκα.

Ένα νεογέννητο μωρό από την Αφρική που η μητέρα του ήταν πόρνη και φορέας του AIDS. Αρνήθηκα πάλι γιατί φοβήθηκα. Είχα τη λανθασμένη άποψη πως θα ήταν πολύ καλύτερα να ερχόταν Εδώ. Επάνω το μωρό, να το αναλάβαν οι γαλάζιες αγγέλες και να

περνούσε ζωή χαρισάμενη. Ποτέ δεν ισχυρίστηκα πως είμαι γενναίος άγγελος...

Μου απέμενε η τρίτη εναλλακτική: Αμερικανός σαξοφωνίστας, εβδομήντα ετών, διάσημος, πλούσιος, παντρεμένος, χωρισμένος, ξαναπαντρεμένος, ξαναχωρισμένος –τετράκις– με νόμιμα και νόθα παιδιά, πρώην χρήστης ναρκωτικών και πρώην ήρωας του Βιετνάμ. Τώρα στα γεράματα την είχε δει μετάνοια, είχε έρθει κοντά στον Θεό και ήθελε να σώσει την ψυχή του.

Είχα συμφωνήσει αμέσως για τον μουσικό. Πέρα από το γεγονός πως λατρεύω την τζαζ, μου ήταν πολύ ελκυστικό να σώσω την ψυχή κάποιου.

Παρουσιάστηκα περιχαρής στο Αγγελούλιο.

– Παραδεισάκη, παιδί μου, αποφάσισες; με ρώτησε ο αρχάγγελος Ευστράτιος.

Είπα την επιθυμία μου για τον σαξοφωνίστα και εκείνοι κοιτάχτηκαν μεταξύ τους.

– Θέλεις να μας πεις τον λόγο;

– Επιθυμώ να τον βοηθήσω να σώσει την ψυχή του!

Ο Μεγάλος έτριψε το πιγούνι Του, μάδησε λίγο τα γένια Του και είπε με τη βαθιά, γαλήνια φωνή Του:

– Μπράβο, παιδί μου Παραδεισάκη! Να ένας νέος άγγελος με φιλοδοξίες, που θα πάει μπροστά!

Αν μου επιτρέπεται να σχολιάσω τον Μεγάλο, πρέπει να πω ότι είναι φως φανάρι πως μου έχει αδυναμία. Γιατί σε άλλες περιπτώσεις οι φιλόδοξοι άγγελοι είναι κατακριτέοι και τους γίνονται αυστηρές συστάσεις.

Μου κατοχυρώθηκε λοιπόν με συνοπτικές διαδικασίες ο Αμερικανός σαξοφωνίστας και, τη στιγμή που ήμασταν έτοιμοι να ανοίξουμε τη φιάλη με το νέκταρ, όπως γίνεται σ' αυτές τις περιπτώσεις, για τα καλορίζικα, έφτασε τρέχοντας ο άγγελος Ερμής, ο ταχυδρό-

μος του Παραδείσου. Ζήτησε συγγνώμη που διέκοπτε τη σεμνή τελετή και έδωσε έναν ουρανό φάκελο στον Μεγάλο.

Εκείνος τον άνοιξε βιαστικά –γιατί ό,τι φέρνει ο άγγελος Ερμής χαρακτηρίζεται εξπρές– και, αφού διάβασε, κάρφωσε το βλέμμα Του πάνω μου. Ένωσα να κοκκινίζω ως τα φτερά.

– Παραδειςάκη, παιδί μου, έχω δυσάρεστα νέα για σένα... Ο κύριος Σαμπάτα Κινγκ, ο Αμερικανός σαξοφωνίστας, απεβίωσε πριν από λίγο. Πνίγηκε με το σάλιο του προσπαθώντας να παίξει το όργανό του. Αιώνια του η μνήμη!

– Αιώνια... αιωνία..., μουρμούρισαν όλοι συγκινημένοι και αμέσως ανασυντάχθηκαν.

Τώρα θα μου έδιναν προστατευόμενο κατ' ανάθεση. Τέρμα τα δημοκρατικά.

– Αρετή Ειρηναίου! μου ανακοίνωσε με στόμφο ο Αρχιναύαρχος. Ελληνίδα, σαράντα ετών, δασκάλα, άγαμη, άχρωμη, άοσμη, άνοστη. Μένει σε μια επαρχιακή πόλη, είναι μέλος μιας χορωδίας και κάνει συλλογή από χαπάκια. Είναι αυτό που λέμε “δείγμα ήσυχου ατόμου”. Θέλεις να μελετήσεις τον σχετικό φάκελο;

Έγνεψα πως δεν ήθελα να τον μελετήσω. Πώς να του εξηγούσα πως είχα φτιαχτεί για κάτι μεγάλο, κάτι σπουδαίο, πως είχα πωρωθεί με το θέμα «σωτηρία της ψυχής»; Σαν Κριός –Απρίλη μήνα ξεμύτιστα από το λάχανό μου–, ενθουσιάζομαι εύκολα, αλλά και ξενερώνω το ίδιο εύκολα. Αυτό και η Άση το λέει... Τι να την έκανα μια άχρωμη και άοσμη δασκαλίτσα;

– Μήπως, παιδί μου, θέλεις άλλη επιλογή; με ρώτησε ο Μεγάλος.

Κανείς δεν τόλμησε να φέρει αντίρρηση και να υπενθυμίσει στον Αρχηγό πως αυτό απαγορευόταν διά ροπάλου.

– Τι της βρήκες; επέμεινε ο Μεγάλος. Δεν είναι αυτή για σένα!

Πήρα γρήγορα στροφές και εξέθεσα τα πλεονεκτήματα της υποψήφιας, πλεονεκτήματα που τα σκέφτηκα εκείνη τη στιγμή.

– Πρώτον, από αγάπη στις γαλάζιες αγγέλες και στη Μεγάλη Αγγέλα ιδιαίτερα, θα ήθελα να ασχοληθώ με μια γυναίκα. Δεύτερον, από σεβασμό στη δασκάλα μου, θα ήθελα να ξεκινήσω την καριέρα μου με μια συνάδελφό της. Τρίτον, με την κυρία Αρετή Ειρηναίου κάτω από τις φτερούγες μου θα έχω όλο τον χρόνο να ασχοληθώ με το χόμπι μου. Να σχεδιάζω φτερούγες – υπάρχει μεγάλη έλλειψη από σχεδιαστές στον Παράδεισο, δεν ξέρω γιατί... Τέταρτον, μου αρέσει το κλίμα της Ελλάδας.

Το Αγγελούλιο με άκουσε με προσοχή. Ύστερα σήκωσαν κάτι τετράδια που είχαν μπροστά τους, κρύφτηκαν πίσω από αυτά και, αφού συνεδρίασαν για λίγο χαμηλόφωνα, ο αρχάγγελος Ευστράτιος είπε:

– Ερωτώμενε, γνωρίζεις ότι στην Ελλάδα υπάρχει πολλή γραφειοκρατία;

Έγνεψα πως γνώριζα.

– Γνωρίζεις ότι εκεί δεν προχωράει τίποτα; Ότι στη συμπρωτεύουσα –και καλά– κατασκευάζουν χίλια χρόνια ένα μετρό;

Δεν με ενδιέφερε, ας είναι καλά τα φτερά μου.

– Γνωρίζεις ότι τα κολοκυθάκια στις λαϊκές αυτή τη στιγμή έχουν τρία ευρώ το κιλό;

Δεν το γνώριζα, αλλά, καθώς σιχαίνομαι τα κολοκυθάκια, σκέφτηκα πως αυτό δεν μπορεί να είναι πρόβλημα για κανέναν. Ας έτρωγαν λάχανο.

– Γνωρίζεις ότι κάτω από κάθε πολυκατοικία υπάρχουν τουλάχιστον δύο καφέ και είναι γεμάτα από τις οχτώ το πρωί;

Ούτε αυτό με ενδιέφερε, ήμουν της ομοιοπαθητικής, καφέ δεν έπινα. Έγνεψα πως γνώριζα.

Τα τετράδια σηκώθηκαν πάλι, αυτή τη φορά για περισσότερη ώρα. Στο τέλος ο Μεγάλος ξερόβηξε.

– Παραδειςάκη, παιδί μου, ξέρεις ότι μου είσαι ιδιαίτερα συ-

μπαθής... Είχα άλλα σχέδια για σένα, αλλά ας όψεται..., και έδειξε προς τα πάνω, θυμήθηκε όμως ότι δεν υπήρχε πιο πάνω από Αυτόν και συνέχισε: Πάρε την κυρία Αρετή Ειρηναίου. Όλη δική σου! Προϊσταμένη σου θα είναι η Μεγάλη Αγγέλα, σ' αυτή θα αναφέρεσαι. Καλή επιτυχία, παιδί μου. Ο Θεός μαζί σου! και γέλασε με το αστείο Του.

Ευχαρίστησα τυπικά, χαιρέτησα με σεβασμό έναν έναν, με έφτυσαν και με ξανάφτυσαν, η Μεγάλη Αγγέλα σκούπισε ένα δάκρυ και πέταξα στις γαλάζιες αγγέλες για να τους πω τα ευχάριστα. Εκείνες άρχισαν να ψάλλουν από χαρά –ή από λύπη, δεν κατάλαβα ακριβώς–, και αποφάσισαν στο πιτς φιτίλι να κάνουμε ένα αποχαιρετιστήριο πάρτι στο «Paradise Island», αίθουσα για τέτοιες εκδηλώσεις, στα παράλια της Μεγάλης Θάλασσας. Όταν το πάρτι τελείωσε –ήταν σύντομο γιατί είχα και ταξίδι–, έπεσαν οι σχετικοί ασπασμοί αγγέλων, συγκινήθηκαν οι γαλάζιες και εγώ πέταξα βιαστικά να μη δούνε τα δάκρυα στα μάτια μου.

Η πτήση ήταν σύντομη και χωρίς κενά. Τελωνεία και τέτοια φυσικά και δεν υπάρχουν από Πάνω προς τα Κάτω. Γιατί από Κάτω προς τα Πάνω... ας μη συζητήσουμε καλύτερα πόσοι και τι είδους έλεγχοι γίνονται. Ξέρετε τι τραβάει ο Άγιος Πέτρος με τις διατυπώσεις;

Σεπτέμβρης μήνας, λίγο πριν ανοίξουν τα σχολεία, το καλοκαίρι κρατάει ακόμη καλά και μόνο κάνα δροσερό αεράκι φυσάει πού και πού το απόβραδο και χάνεται με το πρώτο φως της μέρας.

Είδα από ψηλά την πόλη της κυρίας Αρετής. Ήταν χτισμένη στους πρόποδες ενός κατάφυτου βουνού με αρχαίο όνομα και κατέληγε στη θάλασσα, που την αγκάλιαζε από τρεις μεριές. Έμοιαζε με νησί, χωρίς όμως να σου προκαλεί εκείνο το ασφυκτικό συναίσθημα ότι είσαι αποκλεισμένος, ότι δεν μπορείς να φύγεις. Πάνω στο βουνό διακρινόταν ένα αρχαίο θέατρο και τα ερείπια ενός ανα-

κτόρου, τα οποία μαρτυρούσαν τις μεγάλες δόξες που είχε γνωρίσει η περιοχή. Κάτω στο παλιό λιμάνι, όχι τόσο παλιό όσο το θέατρο φυσικά, ψαροκάικα και βαρκούλες πρόσθεταν κόκκινες και πράσινες πινελιές στο απέραντο γαλάζιο.

Το κέντρο της πόλης ήταν όμορφο, περιποιημένο και καθαρό, με δρόμους και δρομάκια, χαμηλά κτίρια, λίγη κίνηση, καθόλου μποτιλιάρισμα, μηδέν ατμοσφαιρική ρύπανση. Ωραίο μέρος, παραδέχτηκα. Παράδεισος, που λέει ο λόγος.

Μέχρι να βρω το σπίτι της κυρίας Αρετής, χώρισα δυο σκυλιά που μάλωναν, ελάφρυνα το φορτίο ενός χαμάλη που φόρτωνε εμφιαλωμένα νερά σε ένα καΐκι και έκλεισα τον διακόπτη μιας παμπάλαιης κάσκας κομμωτηρίου για να μην καούν τα μαλλιά της κυρίας που έκανε περμανάντ.

Ήταν ένα από τα λίγα διώροφα κτίσματα στον δρόμο με τους ευκάλυπτους. Ένα τετράγωνο καφετί πράγμα, όχι και τόσο συμπαθητικό, όχι και τόσο καινούργιο, με μικρό, σχετικά απεριποίητο κήπο μπροστά και με μεγάλο, εντελώς εγκαταλειμμένο κήπο στο πίσω μέρος.

Στο ισόγειο, που ήταν όμως πιο πάνω από την αυλή κατά τέσσερα σκαλιά, υπήρχε ένα μεγάλο μπαλκόνι με ωραίες, περίτεχνες σιδεριές. Ήταν άδειο, ούτε γλάστρες ούτε τραπεζάκι, καρέκλες και λοιπά, λες και κανείς δεν επιθύμησε ποτέ να πει ένα καφεδάκι εκεί. Στον πάνω όροφο υπήρχε επίσης άλλο ένα μπαλκόνι με τα ίδια περίτεχνα κάγκελα, αλλά τούτα ήταν άσπρα από τη σκόνη, χωρίς λουλούδια, με ένα ξεφτισμένο τραπέζι και μια ξεχαρβαλωμένη καρέκλα.

Πλησίασα στην εξώπορτα και κοίταξα τα κουδούνια. «ΗΡΑΚΛΗΣ & ΚΑΚΙΑ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ – 1ος ΟΡΟΦΟΣ» έγραφε το ένα, «ΑΡΕΤΗ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ – ΙΣΟΓΕΙΟ» έγραφε το άλλο.

Απόρησα. Ο Ηρακλής, η Αρετή και η Κακία... Σπίτι είναι αυτό ή η *Μεγάλη Ελληνική Μυθολογία*;

Έκανα τον γύρο του σπιτιού. Κάτω όλα τα παντζούρια κλειστά εκτός από ένα, από το οποίο κοίταξα μέσα. Ήταν σαλόνι ή κάτι τέτοιο, με απλά έπιπλα. Μέσα δεν υπήρχε ψυχή.

Ανέβηκα και στον πάνω όροφο. Είδα ένα σαλόνι με μοντέρνα έπιπλα και χαλιά, διπλές και τριπλές κουρτίνες με κόμπους και περρίεργα σκοινιά, τραπέζια και τραπεζάκια γεμάτα τεράστια πολύχρωμα βάζα με ψεύτικα λουλούδια. Παραδίπλα η κουζίνα με ξύλινα έπιπλα και ένα δωμάτιο άδειο, με χαρτοκιβώτια και διπλωμένα χαλιά. Κατέληξα έξω από ένα άλλο παράθυρο, το μοναδικό που είχε κλειστά τα παντζούρια, αλλά ανοιχτές τις γρίλιες. Μισοσκόταδο. Δυο τρία κεριά έκαιγαν στο κομοδίνο και... Και, πριν προλάβω να σκεφθώ μήπως είχαν γενέθλια ή κάτι τέτοιο... Χριστός και Απόστολος!

Πάνω στο κρεβάτι, σε απόσταση αναπνοής από τα αναμμένα κεριά, γινόταν ο κακός χαμός. Μια μελαχρινή πανέμορφη γυναίκα, ολόγυμνη, με κάτι βυζάρες –ύπαγε οπίσω μου, Σατανά!–, ήταν πεσμένη στα τέσσερα, και από πίσω της ένας επίσης γυμνός άντρας κάλπαζε θριαμβευτικά σαν τον Τζον Γουέιν στο *«Άλαμο»*. Μπράβο στον κύριο Ηρακλή! Δεν μπορούσα παρά να τον θαυμάσω που εκτελούσε τα συζυγικά του καθήκοντα τέτοια ώρα και δεν περίμενε το βράδυ, όπως όλοι οι Έλληνες. Και τι ομορφάντρας!

Αποσύρθηκα διακριτικά, γιατί μόνο έτσι θα μπορούσα να αποσυρθώ. Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ τις ιδιωτικές στιγμές του κόσμου, αν και μπορώ. Κι επίσης παντρεμένοι άνθρωποι ήταν, ό,τι ήθελαν έκαναν, όποια ώρα το ήθελαν και, το κυριότερο, εμένα η αποστολή μου ήταν η κυρία Αρετή του ισογείου.

Χώθηκα στο κάτω σπίτι. Την ίδια στιγμή ένα κανελί σκυλάκι έτρεξε προς το μέρος μου. Εντάξει, προς τα εκεί όπου θα ήταν το μέρος μου αν είχα σώμα και αν με έβλεπε, γιατί, ως γνωστόν, κανείς

δεν με βλέπει. Το σκυλί άρχισε να γαβγίζει και να υποχωρεί, να υποχωρεί και να γαβγίζει. Ο Αζόρ. Το κατοικίδιο της κυρίας Αρετής προφανώς. Εξαιρετικά πρωτότυπο όνομα... Και γκρινιάρης, καθώς φαίνεται, αφού γάβγιζε και τον... αέρα!

Με μια γρήγορη ματιά κατέγραψα τον χώρο.

Ένα σκοτεινό χολάκι με πορτμαντό της δεκαετίας του '60. Στα θαμπά, μπρούντζινα και ξεχαρβαλωμένα τσιγκέλια ήταν κρεμασμένη μια μπεζ καμπαρντίνα και μια μπεζ ομπρέλα. Και ο Αζόρ. Όχι κρεμασμένος, ο Αζόρ ήταν αφρισμένος από το γάβγισμα κάτω από τον ποδόγυρο της καμπαρντίνας. Στην πρώτη πόρτα το μπάνιο. Άσπρο πλακάκι και άλατα στις βρύσες. Ο Αζόρ στο κατόπι μου και γάβγισμα να σου φεύγει το φτερό, σε σημείο να γίνεται εκνευριστικός. Βγήκα από το μπάνιο και πήγα, με τον θυμωμένο σκύλο να με ακολουθεί σαν σκιά, προς τη δεύτερη πόρτα. Ήταν τζαμένια και πίσω της βρισκόταν η κουζίνα. Τραπέζι με τέσσερις καρέκλες και καρό τραπεζομάντιλο, ντουλάπια από μπεζ φορμάικα, ένα αραχνιασμένο εικονοστάσι, ηλεκτρική κουζίνα με λίγο σκουριασμένα μάτια, ψυγείο με κιτρινωμένο το εμαγιέ του και μια ανοξείδωτη καφετιέρα, η μοναδική συσκευή που δήλωνε ότι ο χρόνος δεν είχε σταματήσει στα μέσα της δεκαετίας του '70. Το κιτρινωμένο εμαγιέ του ψυγείου υποχώρησε κάτω από το αγγελικό μου βλέμμα και στο εσωτερικό είδα δυο τρία αυγά, ένα κομμάτι ξεραμένο τυρί, ένα μπουκάλι νερό, δυο μααραγκιασμένα ροδάκινα και ένα πιάτο με ξινισμένα φασολάκια, καπακωμένο με ένα άλλο.

Ο Αζόρ με την τρίχα όρθια από το γάβγισμα. Εκτός ψυγείου, φυσικά.

Στην κρεβατοκάμαρα άλλη μελαγχολία. Κρεβάτι διπλό, καλοστρωμένο, με άσπρα σεντόνια και ένα ζευγάρι μπεζ δερμάτινες παντόφλες αποκάτω. Κομοδίνο με πετσετάκι κεντημένο σταυροβελονιά, ένα μπρούντζινο πορτατίφ που χρειαζόταν επειγόντως τρίψιμο

με Brasso, ένα ζευγάρι γυαλιά με χρυσό σκελετό –όχι, αυτά λαμποκοπούσαν, δεν χρειάζονταν τίποτα, ίσως μόνο μάτια– και ένα βιβλίο – κάτι για ψυχές και παλιάτσους ο τίτλος. Απέναντι μια ντουλάπα τετράφυλλη, ασορτί με το κρεβάτι τόσο στο υλικό όσο και στη χρονολογία κατασκευής, και μια κρεμάστρα πίσω από την πόρτα, με ένα βαμβακερό νυχτικό κρεμασμένο και μια ρόμπα. Όλα ανεξαιρέτως μπεζ.

Άνοιξα την ντουλάπα, ενώ ο Αζόρ το είχε κλείσει προς το παρόν και ανέπνεε λαχανιασμένος. Και εκεί μέσα η αποθέωση του μπεζ. Μπλούζες, φούστες, πουκάμισα, ένα φουστάνι, όλα στο ίδιο χρώμα. Καλά, όχι και πανομοιότυπα. Άλλα είχαν βουλίτσες –μου διαφεύγει το όνομα αυτή τη στιγμή–, άλλα ρίγες, άλλα μικρά καρό. Όλα μπεζ, μπεζότατα. Πάνω από την ντουλάπα μια μαύρη δερμάτινη βαλίτσα, τοίλικη, με την ετικέτα ακόμη κρεμασμένη. Σκέφτηκα πως δεν θα είναι και πολυταξιδεμένη η κυρία Αρετή.

Πήγαμε προς το σαλόνι, ενώ το σκυλί μάλλον είχε αρχίσει να συνηθίζει κάπως το... νέο ρεύμα που φυσούσε στο σπίτι, οπότε γάβγιζε κατά το κέφι του όταν κινιόμουν.

Και στο σαλόνι η ίδια κατάσταση. Μπεζ έπιπλα, μπεζ με καφέ χαλί, μπεζ κουρτίνες. Αν στην κρεβατοκάμαρα ήταν βαρύ το σύννεφο της μελαγχολίας, εδώ είχαμε καταιγίδα κατάθλιψης. Πάνω στο κεντρικό τραπέζι τσεβρές σε ασημί και χρυσό –*pas male, pas male*–, ένα σκαλιστό κρυστάλλινο βάζο, από αυτά που συνηθίζονταν για δώρο όταν υπήρχε μεγάλη υποχρέωση σε γάμους της δεκαετίας του '50. Και του '60. Και του '70. Η Ελλάδα, εκτός από το ότι ποτέ δεν πεθαίνει και ποτέ δεν ανανεώνεται, παρέμενε πιστή στις παραδόσεις... Φυσικά, το βάζο δεν είχε λουλούδια, γιατί μπεζ λουλούδια δεν υπάρχουν για να ταιριάζουν με την πανδαισία αχρωμίας που επικρατούσε εκεί μέσα. Ένα εξίσου αχρησιμοποίητο και εξίσου κρυστάλλινο τασάκι δημιουργούσε το απόλυτο σετ με το άδειο βάζο. Που μπορεί

κάποτε να είχε φιλοξενήσει γόπες και στάχτες από Παλλάς και Dunhill, όμως εδώ και αρκετά χρόνια πάγωνε μες στη θαμνή του μοναξιά και μάταια αναζητούσε παρέα για να ανταλλάξει δυο λέξεις. Το βάζο, βλέπετε, ήταν ψηλό και ψηλομύτικο και δεν του απηύθυνε ποτέ ούτε ένα κρατς, δεν του έριξε ποτέ έστω και μια κρύα ματιά.

Μια θεόρατη τηλεόραση παλιάς, παμπάλαιης τεχνολογίας και ένα αρκετά καλό στερεοφωνικό βρίσκονταν πάνω και μέσα σε ένα καρδεμένο έπιπλο με βιτρίνες στολισμένες με σεμεδάκια και μπιμπιπελό και δίπλα δυο τρία τραπεζάκια με φωτογραφίες: η κυρία Αρετή αγκαλιά με έναν κύριο, μάλλον τον πατέρα της, ένας νέος παχουλός άντρας με μια γλυκιά κυρία, ένας ηλικιωμένος κύριος μπροστά σε μια λατέρνα, η κυρία Αρετή με τους μαθητές της –«Σχολικόν ενθύμιον»–, ένας παχουλός γαμπρός –ο ίδιος με την άλλη φωτογραφία– και μια όμορφη νύφη, η κυρία Αρετή με μια γλυκιά γιαγιά με σγουρά μαλλιά. Μια θλιβερή γκαλερί, αφού όλοι οι ηλικιωμένοι ήταν προ πολλού πεθαμένοι. Και μη με ρωτήσετε πώς το ήξερα, θα απογοητευτώ...

Πιο κει, στον χώρο που εσείς ονομάζετε τραπεζαρία, υπήρχε μια μικρή βιβλιοθήκη με πολλά, πάμπολλα βιβλία και τετράδια και με συρτάρια παραγεμισμένα με χιλιάδες άσχετα πράγματα –μολύβια, τοιμπιδάκια, βελόνες, μασουράκια, γλόμπους, μπαταρίες, μαγνητάκια, σελιδοδείκτες που έγραφαν «το προφυλακτικό σώζει ζωές», κουμπιά και λοιπά– και μερικές καρέκλες τραπεζαρίας ντυμένες με μπεζ βελούδο. Και αυτές, ω, ναι! Ο Αζόρ, όρθιος στα δυο του πόδια, μύριζε με δύναμη τα κλειστά συρτάρια, σαν να αναρωτιόταν κι αυτός για τη χρησιμότητα του περιεχομένου τους.

Παραδίπλα ένα τετράγωνο τραπέζι –κάποτε θα είχε υπάρξει τραπέζι φαγητού, τώρα έπαιζε τον ρόλο γραφείου– με ένα φωτιστικό και με πολλά πολλά μικρά κουτάκια, παραταγμένα σε ομάδες και σειρές. Παντού ετικέτες που έγραφαν «Αντιβιοτικά», «Αντισυλληπτικά», «Αγγειοδιασταλτικά», «Αντιπηκτικά», «Πονοκέφαλος», «Συ-

νάχι», «Ηρεμιστικά», «Αντικαταθλιπτικά» και λοιπά και ένα μπλοκάκι με σημειώσεις. Το σκυλί δεν πλησίασε τα χάπια, μόνο τα γρύλισε από μακριά. Πιο περίεργη συλλογή, μα τον Μεγάλο, δεν είχα δει ούτε ακούσει στο παρελθόν. Αυτή ξεπερνούσε και τον συνάδελφο Ουρανοκατέβατο, που έκανε συλλογή από στάλες βροχής!

Ήμουν σαστισμένος και περιφερόμουν αμήχανος. Τι θα κάνω με αυτή τη γυναίκα; σκεφτόμουν. Ποιος θα είναι ο ρόλος μου; Να ταξινομώ τα χαπάκια της; Μια χαρά τα καταφέρνει, απ' ό,τι φαίνεται, άσε που εγώ δεν έχω ιδέα από τα ανθρώπινα φάρμακα. Και όλα αυτά τα μπεζ; Μήπως να της κάνω τον στιλίστα; Αδύνατον! Ούτε η Ντένι Βαχλιώτη δεν θα τα κατάφερνε, που είχε πάρει και Όσκαρ! Μήπως να τη βοηθήσω στη διακόσμηση; Ακόμα και ο Φιλίπ Σταρκ θα σήκωνε τα χέρια και θα παραιτούνταν αυτοστιγμεί. Να τη βοηθήσω με τους μικρούς της μαθητές στο σχολείο; Μπορεί να έχω κάνει *την* εκπαίδευση, μπορεί να έχω πάρει *τα* άριστα, αλλά στο «Να ένα μήλο, Λόλα» δεν θα είμαι και τόσο καλός.

Ποιος είπε ότι ένας καθηγητής πανεπιστημίου μπορεί να διδάξει στο νηπιαγωγείο; Έκαστος στο είδος του...

Ξάπλωσα λίγο στον καναπέ, η κούραση από την πτήση μού βγήκε απότομα. Να κλείσω τα μάτια μου δυο λεπτά, σκέφτηκα, να, λίγο, μέχρι να έρθει η κυρία Αρετή, να ξεκουραστώ πριν αναλάβω δράση. Αν και δεν νομίζω ότι για την επερχόμενη δράση μου θα με ζήλευε ποτέ ο Τζέιμς Μποντ ή ο Ιντιάνα Τζόουνς...

Μέσα στον ύπνο μου άκουσα κάποιον να κατεβαίνει στα νύχια και τελείως αθόρυβα τις σκάλες και τον Αζόρ να οσφραίνεται τον αέρα χωρίς να γαβγίζει, πράγμα που σήμαινε ότι τον γνώριζε. Και ήταν φυσικό, αφού επρόκειτο για τον αδελφό της αφεντικίνας του. Άκουσα λοιπόν τον ομορφάντρα να κατεβαίνει προσεκτικά, αλλά η νύστα ήταν πιο δυνατή από την περιέργειά μου... Εξάλλου τι με

ένοιαζε ποιος κατέβαινε και πού πήγαινε; Εμένα η κυρία Αρετή ήταν το πρότζεκτ μου.

Όταν άνοιξα τα μάτια από τον σύντομο λήθαργο, εκείνη έμπαινε στο σπίτι και ο Αζόρ χοροπηδούσε στο πλάι της.

– Τι κάνει το καλό σκυλάκι; ρώτησε με νεανική φωνή, που δεν συμβάδιζε με την ηλικία του βιογραφικού της. Ήταν καλό παιδάκι; Μήπως έκανε πιπί του μέσα στο σπίτι; Μήπως πείραξε τη συλλογή της Αρετής του;

Και αμέσως η απάντησή της εν μέσω αρνητικών γαβγισμάτων:

– Όχι, όχι. Αυτό το καλό σκυλάκι δεν κάνει πιπί του μέσα στο σπίτι ούτε πειράζει τα χαπακάκια μας. Έλα, έλα, βγες έξω τώρα. Πήγαινε στη γωνίτσα σου στην αυλή να κάνεις πιπί σου.

Προχώρησε στο σαλόνι και πέταξε πάνω μου, δηλαδή στον καναπέ, μια μπεζ –φυσικά– ψάθινη τσάντα. Την κοίταξα από κοντά. Η κυρία Αρετή δεν είχε καθόλου φωτογένεια! Ήταν πολύ πιο όμορφη στην πραγματικότητα, έδειχνε πιο νέα και, αν φορούσε κάτι πιο... πιο... καλό τέλος πάντων, θα μπορούσες να την πεις και όμορφη. Ίσως και πολύ όμορφη. Ύστερα κατευθύνθηκε βιαστική προς το χαπακοτράπεζο και έσκυψε πάνω από τα κουτάκια της εξετάζοντάς τα προσεκτικά. Καλό, χρυσό σκυλάκι ο Αζόρ, αλλά θα έπρεπε να έχει και τον νου της μην έτρωγε κανένα χάπι για την υπέρταση, ας πούμε.

Η σιλουέτα της κυρίας Αρετής ήταν σιλουέτα νεαρής κοπέλας στα πρώτα χρόνια της νιότης της. Ψηλή και λιγνή, με ωραίες και μακριές, κάτασπρες όμως γάμπες –καλά, κάτοικος ελληνικής παραλιακής πόλης και δεν είχε κάνει ούτε ένα μπάνιο!–, που ξεπρόβαλλαν από το μπεζ μακό φουστάνι. Στα πόδια της φορούσε μπεζ πάνινα παπούτσια.

Γύρισε και κοίταξε τον καναπέ. Τον κοίταξα κι εγώ όλο αγωνία.

Μήπως είχα αναστατώσει τα κεντητά μαξιλάρια όπως ήμουν ξαπλωμένος; Όχι βέβαια, τα πάντα ήταν σε τάξη. Το πρόσωπό της είχε λεία λευκή επιδερμίδα, τα μάτια της ήταν σκούρα καστανά, τα φρύδια της σχημάτιζαν ένα ωραίο τόξο, τα άβαφα χείλη ήταν σαρκώδη. Τα μαλλιά της, λίγο σπαστά, λίγο φουντωτά, μόλις ακουμπούσαν στους ώμους της και είχαν ένα ξεστό χρώμα σαν του κάστανου. Προσπάθησα να θυμηθώ τι μου είχαν πει στο Αγγελούλιο. Πόσων ετών ήταν; Σαραντά; Έμοιαζε σαφώς νεότερη...

Κάθισε στον καναπέ και μόλις που πρόλαβα να τραβηχτώ για να μη με πλακώσει. Αναστέναξε ελαφρά, έβγαλε τα παπούτσια της και κοίταξε το κενό. Ύστερα έβγαλε το κινητό από την τσάντα, έψαξε τις αναπάντητες κλήσεις, τα εισερχόμενα μηνύματα, τη διάρκεια της τελευταίας κλήσης, όλα κενά, γέλασε πικρά και το πέταξε πάνω στο τραπεζάκι. Μετά τράβηξε για το δωμάτιό της βγάζοντας το φόρεμά της. Αποκάτω φορούσε μπεζ εσώρουχα, απλά, χωρίς κανένα στολίδι, τίποτα το ιδιαίτερο, απ' όσο μπορώ να γνωρίζω τουλάχιστον. Πήρε τη νυχτική της, τις παντόφλες και ένα εσώρουχο – μαύρο, όσο κι αν φαίνεται απίστευτο– και μπήκε στο μπάνιο.

Άκουσα τη βρύση να τρέχει και περίμενα υπομονετικά. Όταν βγήκε, φορούσε τη νυχτική και έκανε να πάει προς την κουζίνα. Εκείνη τη στιγμή κάποιος χτύπησε την πόρτα της δυνατά και έτρεξε να ανοίξει.

– Γεια σου, Ηρακλή. Πέρασε...

Στο άνοιγμα της πόρτας στεκόταν ένας κοντόχοντρος ανθρωπάκος με μουστάκι και φαλάκρα. Το κούτελό του ήταν ιδρωμένο και κρατούσε στα χέρια το σακάκι. Το πουκάμισο μούσκεμα, η γραβάτα μισολυμένη. Αν αυτός είναι ο κύριος Ηρακλής, σκέφτηκα, τότε ποιος καβαλίκευε την κυρία Κακία;

Μπήκε ο αδελφός, έπεσε βαρύς στον καναπέ και σκούπισε τον ιδρώτα με την παλάμη του.

– Αμάν, ρε Αρετή, δεν με καταλαβαίνεις! ξεκίνησε τον καβγά μόνος του. Δεν θέλεις να καταλάβεις! Η Κάκια...

Είπα κι εγώ! Κακία, όνομα είναι αυτό;

– ... η Κάκια μου έθεσε όρο. Ή γράφω... γράφεις δηλαδή το σπίτι στο όνομά της... ή με παρατάει και φεύγει. Δεν καταλαβαίνεις; συνέχισε ο αδελφός και ξεφύσηξε κάνοντας αέρα με το χέρι του.

Η κυρία Αρετή σιωπηλή και λυπημένη.

– Επιτέλους δεν καταλαβαίνεις, βρε Αρετή, ότι θέλει κι αυτή να έχει κάτι δικό της; Έχει δίκιο... Γιατί να μην έχει κι αυτή κάτι δικό της; Έστω ένα σπίτι...

Η κυρία Αρετή, που στο εξής θα την ονομάζω Αρετή γιατί πολύ τη συμπόνεσα εκείνη τη συγκεκριμένη στιγμή, πήρε βαθιά ανάσα και ψιθύρισε πως, αν θα έχει η Κάκια το σπίτι της, τότε εκείνη δεν θα έχει τίποτα. Κι αυτό δεν ήταν δίκαιο...

– Μα... το είπε και το ξεκαθάρισε ότι θα συνεχίσεις να μένεις εδώ... Δεν υπάρχει πρόβλημα, αδελφούλα..., άρχισε τις γαλιφίες.

– Και θέλεις να γράψω το σπίτι μου, το σπίτι των γονιών μας, στη γυναίκα σου; και κοίταξε προς ένα τραπεζάκι, όπου πρόσεξα μια άλλη φωτογραφία με σύσσωμη την οικογένεια. Και να είμαι εγώ η φιλοξενούμενη; Φιλοξενούμενη στο πατρικό μας; Δεν γίνεται, Ηρακλή, δεν γίνεται. Να τα βρείτε. Να τα βρεις με τη γυναίκα σου και να μη με ανακατεύεις εμένα. Πάρ' της ό,τι θέλεις. Αγόρασέ της άλλο σπίτι, κάνε ό,τι νομίζεις, το σπίτι αυτό είναι δικό μου, είναι δικό μας. Αλλά στην Κάκια δεν το γράφω. Δεν γίνεται να το γράψω...

Τότε αυτός πετάχτηκε από τον καναπέ και όρθωσε το μικρό του ανάστημα. Τα μάτια του μισοέκλεισαν με κακία και το στόμα του έγινε μια τόση δα τρύπα –μην πω και κωλότρυπα, που δεν μου επιτρέπεται, του αγγέλου– καθώς σφύριζε.

– Θέλεις λοιπόν να με χωρίσει; Αυτό θέλεις, ε; Δεν φτάνει που με παντρεύτηκε αυτή, η καλλονή της πόλης, τώρα δεν είμαστε σε

θέση να της δώσουμε ούτε ένα σπίτι; Τι να το κάνεις εσύ; Ποιος να το κληρονομήσει από σένα έτσι κούτσουρο που είσαι;

Σαν να μη μας τα έλεγε καλά ο κύριος Ηρακλής, που στο εξής θα τον αναφέρω ως Ηρακλή, γιατί το «κύριος» μάλλον δεν του ταιριάζει.

– Το ξέρεις ότι η δουλειά δεν πάει καλά. Το ξέρεις ότι τα χωράφια πουλήθηκαν όλα και το μαγαζί φντοζωεί. Τα ξέρεις αυτά, έτσι δεν είναι; Πώς να της αγοράσω άλλο σπίτι; Με τι λεφτά; Από πού τα λεφτά; Στο μαγαζί με λιάνισαν τα ΙΚΑ και οι εφορίες! Δεν σ' τα λέω πρώτη φορά...

– Να έρθει η Κάκια να δουλέψει μαζί σου, να μην έχεις ξένους υπαλλήλους..., είπε δειλά η Αρετή. Ούτε εγώ σ' το λέω πρώτη φορά...

Τινάχτηκε σαν να τον τοίμπησε οχιά.

– Η Κάκια να δουλέψει στο μπακάλικο; Η Κάκια η δική μου, η πριγκίπισσα, μέσα στα τυριά και στα σαλάμια; Δεν θα 'σαι με τα καλά σου μάλλον!

– Γιατί, όταν σε παντρεύτηκε, υπάλληλος στο μπακάλικό σου δεν ήταν; Κακό ή ντροπή είναι αυτό; Και γιατί το λες έτσι; Τι έχει να ζηλέψει το μαγαζί σου από οποιοδήποτε σουπερμάρκετ;

– Είσαι κακιά και ζηλιάρα! φώναξε ο Ηρακλής, χωρίς να απαντήσει σ' αυτά που τον ρωτούσε η αδελφή του. Τη ζηλεύεις, αυτό είναι! Τη ζηλεύεις, είναι φως φανάρι! Μήπως από τη ζήλια σου δεν αρνήθηκες να κρατήσεις το μαγαζί όταν εμείς λείπαμε; της ξανάβαλε τις φωνές.

– Το κράτησα. Το κράτησα τρεις μήνες... Είχα και το σχολείο, ήταν και η μάνα μας άρρωστη, τρέχαμε στα νοσοκομεία... Γιατί ξεχνάς; Γιατί είσαι τόσο άδικος;

– Το κράτησες τρεις μήνες; Τι είναι τρεις μήνες; Εμείς λείπαμε έξι. Γιατί δεν φρόντισες για το μαγαζί και με κατάκλεψαν;

– Γιατί, σου εξήγησα, δεν μπορούσα... δεν προλάβαινα. Και στο τέλος τέλος... δεν πάει κανείς έξι μήνες ταξίδι του μέλιτος. Κανείς. Εκτός κι αν είναι ιδιοκτήτης bar restaurant στη Μύκονο... και πάλι...

– Είδες που ζηλεύεις; δεν κρατιόταν ο Ηρακλής με τίποτα και χοροπηδούσε στο κέντρο του σαλονιού. Είδες που τη φθονείς;

– Μα δεν τη ζηλεύω, σ' το είπα... Και, σε κάθε περίπτωση, αυτά τα κάνει όποιος έχει, όχι όποιος τρώει τα έτοιμα!

Είπαν πολλά ακόμα. Αυτός επέμενε ότι η Αρετή –που ήταν έτοιμη να λιποθυμήσει– ζήλευε τη νύφη της, εκείνη έλεγε πως είχε κάνει ό,τι μπορούσε και δεν κατέληγαν πουθενά.

Ξανά το κουδούνι και η Αρετή έτρεξε να ανοίξει, μήπως και αυτός που χτυπούσε τη γλίστωνα από την αδιέξοδη συζήτηση και το ψυχολογικό στρίμωγμα.

Πρώτα τη μύρισα και μετά την είδα. Άρωμα έντονο από γιασεμιά, σανταλόξυλο, κανέλα, πορτοκάλι. Μεγάλε, ούτε ο Παράδεισος δεν μυρίζει έτσι! Η Κάκια πέρασε μέσα στο σπίτι τυλιγμένη σε μια χρυσαφί μεταξωτή ρόμπα, με τα μαύρα μαλλιά της σηκωμένα πρόχειρα σε κότσο. Μάτια, φρύδια, στόμα, όλα τέλεια. Μεσογειακή ομορφιά! Τους κοίταξε σαν να επέπληττε μικρά παιδιά που τα τσάκωσε να κάνουν αταξία και κάθισε στον καναπέ, εκεί όπου κοιμόμουν πριν από λίγο. Τα μαξιλάρια αγκάλιασαν το σώμα της σαν να το περιέμεναν ώρες τώρα. Ο Αζόρ, που μόλις είχε γυρίσει από το πιπί του, της γάβγισε άγρια.

– Τι κάνεις, Κάκια; ρώτησε χαμηλόφωνα η κουνιάδα. Σώπα, Αζόρ!

– Βαριέμαι, γουργούρισε εκείνη. Βαριέμαι και πλήττω αφόρητα..., και έκανε ότι θα δώσει μία στο σκυλί με το πασούμι. Το κωλόσκυλο! Δεν έβαλε γλώσσα μέσα σήμερα..., και άρχισε να παίζει με μια τούφα των μαλλιών της.

– Γιατί, μάνα μου; Γιατί, γιαβρί μου; ξετρελαμένος ο Ηρακλής.

Φαντάστηκα ότι ρωτούσε τη γυναίκα του γιατί βαριόταν και όχι τον Αζόρ γιατί δεν έβαζε γλώσσα μέσα.

– Γιατί αυτή δεν είναι ζωή, βρε Ηρακλή! με δικαίωσε η Κάκια. Κάθε μέρα τα ίδια και τα ίδια. Ενώ στο Παρίσι... θυμάσαι στο Παρίσι; Ή στη Ρώμη... Βόλτες ως το πρωί, ψώνια ατελείωτα και η σαμπάνια τόσο σωστά παγωμένη...

Θυμήθηκα τη βαλίτσα της Αρετής ανέγγιχτη πάνω στην ντουλάπα. Ακόμα κι εγώ, άγγελος πράμα, θύμωσα από την πρόκληση. Εκείνη όμως δεν έβγαλε τσιμουδιά.

– Θα πάμε, μάνα μου, θα πάμε... Να, μόλις μπορέσω λίγο, θα πάμε, σ' το υπόσχομαι.

– Μπααα, δεν νομίζω. Δεν θα προλάβουμε. Δηλαδή, εσύ δεν θα προλάβεις... γιατί εγώ... εγώ σύντομα θα σ' αφήσω...

Ενώ κανονικά θα την μπάτσιζα με τη φτερούγα μου, γιατί αυτά που έλεγε ήταν πραγματικά για φτερουγόμπατσες, τα έλεγε με τέτοιο ύφος, που έμοιαζε σαν να είχε δίκιο. Δεν τα έλεγε με κακία. Τα έλεγε λες και της τα χρωστούσανε. Και τι φωνή! Σαν περιστεράκι που γουργούριζε...

– Γιατί, μανούλα μου, γιατί να μ' αφήσεις; Δεν τα 'χεις όλα; Δεν είμαι καλός μαζί σου; Τι δεν κάνω; Πες μου να το διορθώσω.

– Μπααα, μπορώ να 'χω περισσότερα. Γιατί να χαραμίζομαι με έναν μπακάλη, που ούτε ως την Αθήνα δεν μπορεί να με πάει;

– Γιατί αυτόν παντρεύτηκες, τόλμησε να πει η Αρετή, που στεκόταν ακόμη όρθια και τα χεράκια της έτρεμαν.

– Μπααα... όταν τον παντρεύτηκα, άλλα μου 'ταζε, αλλά εσύ δεν ξέρεις! Βασίλισσα έλεγε ότι θα μ' έχει. Δεν την μπορώ εγώ αυτή τη μιζέρια. Δεν την μπορώ την καθημερινότητα, τα ίδια και τα ίδια, σ' αυτή την πόλη που με πνίγει.

– Μα εδώ γεννήθηκες, βρε Κάκια, εδώ μεγάλωσες, όπως όλοι

μας. Τι πιστευες δηλαδή; Ποιον νόμισες ότι παντρεύτηκες, τέλος πάντων; Ουδέν κρυπτόν...

– Δεν ξέρω τι είναι αυτό που λες! ανέβασε λίγο η Κάκια τον τόνο της φωνής της, που έπαψε να μοιάζει με γουργούρισμα, χωρίς όμως να πάψει να βαριέται η ίδια. Ο αδελφούλης σου αποδώ μου είχε πει ότι από πίσω υπάρχει περιουσία ατράνταχτη, να φαν κι οι κότες. Και τι υπήρχε; Δυο τρία ψωροχώραφα, που δεν πιάσανε και τίποτα, εδώ που τα λέμε...

– Φαλίρισε, μανούλα μου, ο πατέρας..., απολογήθηκε ο δυστυχής. Σ' τα είπα, δεν σ' τα είπα; Μπήκε εγγυητής σε έναν αχρείο και του τα πήραν οι τράπεζες. Είχαμε περιουσία... ουουου... να φαν κι οι κότες, πράγματι! Τι να έκανα; Και εγώ δεν ήξερα την αλήθεια, τουλάχιστον όχι ακριβώς... Ύστερα όλα γίναν ξαφνικά. Θυμάσαι, δεν θυμάσαι; Έμφραγμα ο πατέρας, καρκίνο η μάνα... Τι να πρωτοέκανα κι εγώ ο έρμος; Τι να πρωτοέσωζα;

Κάθισε δίπλα της και της έπιασε τρυφερά το χέρι. Εκείνη το άφησε με μεγαλοψυχία, σαν να του έκανε την πιο μεγάλη χάρη.

– Έλα, μάνα μου, έλα, πάμε στο σπιτάκι μας...

– Θα πάμε..., ξαναγουργούρισε εκείνη, θα πάμε... Αλλά, και μόνο που το λες “σπιτάκι” και όχι “βίλα”, να ξέρεις... Δεν θα 'ναι για πολύ ακόμη “μας”! Εξάλλου, είναι γραμμένο στην αδελφή σου και, αν εσύ σήμερα αύριο τα τινάξεις –και δεν χτύπησε καν ξύλο–, εγώ θα μείνω στους πέντε δρόμους!

– Κουνήσου απ' τη θέση σου! είπε αγανακτισμένη η Αρετή. Τι λόγια είναι τώρα αυτά; Δεν θα 'σαι με τα καλά σου, μου φαίνεται!

– Όχι, δεν είμαι! Δεν είμαι καθόλου με τα καλά μου! Είμαι μόνο με τα κακά μου! Και πες μου έναν λόγο, μόνο έναν, για να συνεχίσω να είμαι κυρία Ειρηναίου!

Τώρα η Κάκια γάβγιζε, σχεδόν τόσο καλά όσο και ο Αζόρ. Η Αρετή κοίταξε τον αδελφό της σαν να του ζητούσε την άδεια. Εκείνος

ήταν τόσο απελπισμένος, που της έγνεψε «Ναι, ναι», ελπίζοντας ότι η αδελφή του θα έβρισκε τον λόγο που αυτός αδυνατούσε να βρει.

– Γιατί είναι ο άντρας που παντρεύτηκες! Γιατί σ’ αγαπάει και σε προσέχει! Γιατί σου προσφέρει ό,τι μπορεί! Ποιος άλλος λόγος να υπάρχει;

– Πφφ, ωραίος λόγος! Δηλαδή σαν να λες τώρα ότι όποιον παντρεύεσαι τον φορτώνεσαι για όλη σου τη ζωή, ε;

– Ναι, αν τον αγαπάς!

– Μ’ αγαπάς, έτσι δεν είναι, γιαβρί μου; ικέτεψε ο σύζυγος.

Η Κάκια τυλίχτηκε σφιχτά με τη χρυσαφί ρόμπα, του χάιδεψε το μάγουλο όπως θα χάιδεψε τον Αζόρ και έφυγε απειλώντας.

– Θα σ’ αγαπώ αν μου γράψετε το σπίτι. Αλλιώς...

Δεν ακούσαμε τι άλλο είπε και γιατί απομακρυνόταν με γυρισμένη την πλάτη και γιατί ο Αζόρ τα είχε δώσει όλα στο μεταξύ. Να την κατασπάραιζε, δεν θα χόρταινε!

– Είδες, στρίγκλα; τα ’βαλε με την αδελφή του. Είδες τι μου κάνεις; Θα τη χάσω και θα φταις! Θα τη χάσω και θα πεθάνω! και άρχισε να κλαίει σαν μωρό παιδί.

Σηκώθηκε να φύγει συντετριμμένος και θυμωμένος μαζί. Το κεφάλι κάτω, τα μάγουλα μούσκεμα, τα πόδια να σέρνονται. Ο Αζόρ χοροπηδούσε και του ’κανε χαρούλες, που μάλλον δεν ταίριαζαν στην περίπτωση.

– Ηρακλή... αυτή η γυναίκα δεν σ’ αγαπάει..., τόλμησε να ψιθυρίσει η Αρετή. Ό,τι και να κάνεις, το παιχνίδι είναι χαμένο. Και το σπίτι να της γράψω, πάλι δεν θα σ’ αγαπάει. Δεν αγοράζεται η αγάπη, καλέ μου... Μόνο ένα θαύμα... μόνο από ένα θαύμα η Κάκια θα συνέλθει. Δηλαδή ποτέ...

Γύρισε και την κοίταξε με τα μάτια ενός τρελού.

– Και πού ξέρεις εσύ από αγάπη; Ποιος σ’ αγάπησε εσένα ποτέ, για να μιλάς για αγάπη; Ποιος σε κοίταξε, ποιος σου ’δωσε σημασία;

Τα λόγια του πήγαν και καρφώθηκαν μαχαίρι στην καρδιά της. Μια καρδιά που ήταν έρημη και θλιμμένη.

Έμεινε μόνη. Ξάπλωσε στον καναπέ και τα μαξιλάρια παρέμειναν ντούρα, όχι όπως προηγουμένως, που αγκάλιαζαν, καίγοντας από πόθο, την Κάκια. Ήταν λυπημένη, ήταν πληγωμένη. Οι σκέψεις της μια τρέχαν, μια σταματούσαν. Ο Αζόρ στάθηκε μπροστά μου και άρχισε να μυρίζει τον αέρα γύρω του. Πήγαινε να γαβγίσει, αλλά το μετάνιωνε. Πήγαινε να γρυλίσει, αλλά πάλι το μετάνιωνε. Ύστερα ξάπλωσε στα πόδια της αφεντικίνας του, με τα αυτιά και την ουρά τεντωμένα, πράγμα που φανέρωνε ότι δεν ήταν καθόλου χαλαρός.

Έκανα μακροβούτι και βυθίστηκα στο μυαλό της. Κολύμπησα με ανοιχτές απλωτές και έφτασα γρήγορα στον βυθό του: Ένα κοριτσάκι με μακριά μαλλιά και κόκκινο φορεματάκι με τιράντες να κάνει τη δασκάλα στις κούκλες της και να δίνει στην Ελενίτσα, τη φίλη της, όλα τα παιχνίδια, αρκεί να έμενε για να παίξουν... Μια γλυκιά γιαγιά με σγουρά μαλλιά να της λέει παραμύθια για τον πρίγκιπα πάνω στο άσπρο άλογο, να της μαθαίνει τρυφερά τα πρώτα γράμματα και να της λέει ότι είναι έξυπνη και όμορφη... Μια μαθήτρια με μπλε φούστα και πουλόβερ να είναι παραστάτιδα στην παρέλαση και πιο πίσω η Ελένη να την κοιτάει με μισό μάτι... Ένα λεύκωμα με αποξηραμένα λουλούδια και ερωτήσεις όπως «Τι είναι έρως;», «Ποιον ηθοποιό αγαπάς;», «Πότε έδωσες το πρώτο φιλί;», «Τι θα γίνεις όταν μεγαλώσεις;». Και αυτή να απαντάει: «Έρωτας είναι το φιλί των αγγέλων στα μάγουλα του κοριτσιού», «Μου αρέσει ο Κιμούλης, αλλά αγαπώ τον Αλ Πατσίνο», «Το πρώτο φιλί δεν το έδωσα ακόμη. Το περιμένω με αγωνία», «Θα γίνω δασκάλα, όπως η γιαγιά Αρετή»...

Χλαααατς! το χαστούκι που της άστραψε ο πατέρας της όταν διάβασε ότι περίμενε το πρώτο της φιλί με αγωνία και δυο μέρες δεν

βγήκε από το σπίτι γιατί τα δάχτυλά του ήταν ζωγραφισμένα στο μάγουλό της... Ένας πατέρας αυστηρός και σιωπηλός, που σπάνια εξέφραζε την αγάπη του. Απόφοιτος της... σχολής γονέων που βασάνιζε την ελληνική κοινωνία της δεκαετίας του '60 και της θεωρίας ότι, αν δείξεις την αγάπη στα παιδιά σου, θα πάρουν τον στραβό τον δρόμο... Μια μάνα καλή αλλά άβουλη, που δεν την υπερασπίστηκε ποτέ και κανάκευε μόνο τον γιο της. Τρυφερή, γεμάτη ενδιαφέρον για τα παιδιά της, στην προσπάθειά της να δώσει αξία στον γιο, που δεν άξιζε τίποτα, δεν παίνεψε ποτέ την κόρη. Καταπιεσμένη η ίδια από γονείς και άντρα, είχε βρει στην καλόβουλη Αρετή το πλάσμα που θα μπορούσε και αυτή επιτέλους να καταπιέσει...

Μια κοπέλα όμορφη και δροσερή να περνάει την πόρτα της Παιδαγωγικής Ακαδημίας φοβισμένη, αλλά γεμάτη ελπίδες και όνειρα. Οι ελάχιστοι αρσενικοί συμφοιτητές να τη φλερτάρουν με κάθε ευκαιρία, αλλά εκείνη να μην καταλαβαίνει τίποτα. Ή να κάνει ότι δεν καταλαβαίνει, γιατί οι διδαχές από το σπίτι και οι απειλές του πατέρα, μεταφερμένες σ' αυτήν από τη μάνα της, την έκαναν να τρέμει όποιον φορούσε παντελόνι. «Μην τυχόν και πιάσεις φίλο, αλίμονό μας! Όλοι να παίζουν μαζί σου θέλουν. Τα καλά τα παιδιά, αυτά που έχουν σοβαρό σκοπό, δεν θα σου ζητήσουν ραντεβού. Θα 'ρθουν κατευθείαν στον πατέρα σου»... Το ίδιο κορίτσι, χαρούμενο και με το πτυχίο στο χέρι, να γράφεται στη Νομική Σχολή ως αριστεύσασα για να γίνει δικηγόρος. Δεύτερο πτυχίο, νέα χαρά, πάλι άριστα. Και ο πατέρας να την πιέζει να διοριστεί δασκάλα, γιατί «φτάνουν τόσες σπουδές, να βγάλεις και καμιά δραχμή τώρα. Φτάνει που ταϊζουμε τον άλλο»... Τα όνειρά της για τη δικηγορία στράφι, πάνε τα έδρανα και οι ένορκοι. Έπρεπε να δουλέψει, αφού ο αδελφός της τεμπέλιαζε και σερνόταν κατά το μεσημέρι ως το μπακάλικο, για να συνεχίσει και εκεί τον ύπνο του, όρθιος αυτή τη φορά...

Δασκαλίτσα σε ορεινό χωριό, πιο ορεινό δεν μπορούσε να γίνει, να

προσπαθεί να ζεστάνει τα χέρια της στη σόμπα, σε μια τάξη με λίγα παιδάκια, ντυμένα φτωχικά, αλλά με μάτια και χαμόγελα που της γλύκαιναν την καρδιά και με το μυαλό τους να κόβει σαν ξυράφι... Ανάσταση σε μια εκκλησία δίπλα στη θάλασσα, με το αεράκι να της ανακατεύει τα μαλλιά και να της σβήνει τη λαμπάδα. Να μην της σβήνει όμως τη φωτιά που είχε αρχίσει να καίει για ένα αδύνατο παλικάρι με μαλλιά πεσμένα στο μέτωπο και φλόγα ίδια με της λαμπάδας της στα μαύρα του μάτια... Κίτρινο μαγίο με μαργαρίτες, ψάθινο καπέλο και βαρκάδα στο Αιγαίο. Το παλικάρι να κάνει κουπί και να την κοιτάζει χαμογελώντας. Αυτή να ακουμπάει στα πόδια της Ελένης, που καθόταν στην πλώρη με εκρηκτικό τρκουάζ μπικίνι και τοιγάρο στα μισάνοιχτα χείλη... Το πρώτο φιλί, αλμυρό και γλυκό μαζί, στα βραχάκια δίπλα στη θάλασσα και η Ελένη αποπάνω να κρατάει τοιλιες μην έρθει κανείς και να λιώνει από ζήλια... Ο αποχωρισμός στους ελαιώνες, έξω από την πόλη, με νοικιασμένο μηχανάκι και με την καρδιά μολύβι. Λόγια, υποσχέσεις, φιλιά καυτά, χέρια ανυπόμονα...

Ένας χειμώνας παγωμένος και δύσκολος στην ορεινή Αργιθέα. Το τηλέφωνο ένα και μοναδικό, τον περισσότερο καιρό κομμένο, και τα τηλεφωνήματα αραιά και πού... Χριστούγεννα στο πατρικό, με την καρδιά της γεμάτη λαχτάρα και προσμονή πάνω από τους χιονισμένους κουραμπιέδες. Το ραντεβού στους λασπωμένους ελαιώνες και τα λόγια πικρά. «Δεν ξέρω πώς έγινε... Η Ελένη ήταν πάντα εδώ... Ήρθαμε πιο κοντά... Νομίζω ότι την αγαπώ... Λέμε να αρραβωνιαστούμε...»

Το μαύρο σύννεφο της λύπης κατακάθισε στο μυαλό της Αρετής και κατρακύλησε ως τα μάτια, που γέμισαν δάκρυα. Την τύλιξα απαλά με τις φτερούγες μου. Ομολογώ ότι η εφαρμογή της θεραπείας ίσως ήταν λίγο πρόωρη. Αλλά η καρδιά μου ράγισε. Καημένο κορίτσι! Η φιλενάδα και ο αγαπημένος... Πώς χωνεύεται τέτοια προδοσία;

Συνήλθε σιγά σιγά. Το περίμενα. Αυτή η θεραπεία πιάνει πάντα. Λέγεται φτερουγοθεραπεία και είναι για λύπη, στενόχωρες καταστάσεις, προδοσίες, διαψεύσεις και λοιπά. Όχι, όχι, για αρρώστιες χρειάζεται κάτι παραπάνω.

Πήγε προς την κουζίνα, άνοιξε το ψυγείο και έμεινε να το χαζεύει. Τίποτα δεν την ικανοποίησε. Και πώς θα μπορούσε άλλωστε; Τα φασολάκια ήταν τρεις μέρες εκεί, το τυρί έξι, τα ροδάκινα καμιά βδομάδα. Έκλεισε τη λευκή πόρτα, ήπие νερό από τη βρύση, έβαλε καφέ στην κούπα και πήγε προς το χαπακοτράπεζο. Άναψε την λάμπα και άρχισε να ασχολείται με τα χαπάκια της. Άνοιγε τα κουτάκια, τα χαίδευε, τα μύριζε, τα ανακινούσε, τα μετρούσε, τα έκλεινε με ευλάβεια και τα άφηνε απαλά, λες και φοβόταν μην ξυπνήσουν οι αρρώστιες μέσα τους.

Θα με είχε πάρει ο ύπνος και ονειρευόμουν φτερούγες όλων των ειδών. Κοντές, μακριές, πυκνές, αραιές, μονόχρωμες, δίχρωμες, τρίχρωμες, φτερούγες animal print, φτερούγες έθνικ, φτερούγες μακράς διαρκείας, φτερούγες μιας χρήσης. Είχα την έμπνευση! Πετάχτηκα χαρούμενος, άρπαξα τα μολύβια και ετοιμάστηκα να ασχοληθώ με τα σχέδιά μου.

Εκείνη τη στιγμή όμως κουδούνισε το τηλέφωνο και η Αρετή πετάχτηκε τρομαγμένη. Ο Αζόρ, που κοιμόταν στα πόδια της, τρόμαξε από την τρομάρα της, μύρισε πάλι τον αέρα και άρχισε να γαβγίζει σαν παλαβός.

– Σσος, καλό σκυλάκι! έκανε τρομοκρατημένη. Κοιμάται ο Ηρακλής και η Κάκια! Σσος, λέω... Εμπρός;

Το σκυλί σταμάτησε μεν τις φωνές, αλλά συνέχισε να με κοιτάει με σηκωμένο το τρίχωμα. Αυτό δεν το θυμόμουν από κανένα κεφάλαιο του Αρχάγγελου. Μας βλέπουν τα σκυλιά; Μας αισθάνονται έστω; Έπρεπε να βρω χρόνο να ψάξω στις σημειώσεις μου.

Την άκουσα να λέει πως μπορούσε, ναι, και να κανονίζει ραντε-βού για τις εφτά. Όταν έκλεισε το τηλέφωνο, είχε μια μικρή, ελάχιστη χαρά. Έγειρε πάλι στον καναπέ και άρχισε να χαϊδεύει αργά τον Αζόρ, που ήταν ξαπλωμένος ακριβώς αποκάτω.

Ζέστη και βαρεμάρα...

Μα δεν θα πάει για κανένα μπάνιο στη θάλασσα, για ψώνια, κάπου τέλος πάντων όπου να 'χει κάποιο ενδιαφέρον; Μόνο σπίτι, συλλογή, Αζόρ; Πώς θα περάσουν οι μέρες; Α, ρε σαξοφωνίστα, ήρωα του Βιετνάμ... Γιατί πέθανες τόσο νωρίς; Γιατί;

Επ! Επ! Πού τρέχει ο λογισμός της;

Μια οικογενειακή συγκέντρωση, ο πατέρας μόλις έχει βγει από το νοσοκομείο, τη μάνα την κατατρώνει ο καρκίνος, αλλά δεν το ξέρει ακόμη. Η Αρετή φοράει τα καλά της. Μεγάλα, θλιμμένα μάτια, καινούργιο φουστάνι, χτένισμα από το κομμωτήριο, απαλό κραγιόν. Η μαμά της τακτοποιεί χαρούμενη τα γαρίφαλα στα βάζα, ο μπαμπάς της χτενίζει το μουστάκι του και σιάχνει το μαντιλάκι στο σακάκι. Ο Ηρακλής γεμίζει τα ποτήρια με ούισκι και κοιτάει το ρολόι για να σιγουρευτεί ότι αυτή την Κυριακή πάει, το 'χασε το γήπεδο. Στην πολυθρόνα κάθεται ένας νέος και ντροπαλός άντρας που μυρίζει χαρτί και καμφορά και κρατάει το χέρι της ηλικιωμένης μάνας του. Εκείνη έχει τα χείλη σφιχτά και αγέλαστα, τα μαλλιά της είναι γκρίζα και τραβηγμένα σε αυστηρό κότσο, και διδάσκει στο καθηχητικό η κακιόρα – ήμαρτον, Μεγάλε μου!

Η Αρετή, Πάσχα είναι και τώρα, στην Ανάσταση με τον αρραβωνιαστικό και τη μάνα του μπάστακα. Δεν είναι αυτή η πόλη, είναι μια άλλη, στον κάμπο με τα καπνά. Ο αρραβωνιαστικός της δίνει το φιλί της αγάπης, η ψυχή της γλυκαίνεται και το χαμόγελο πάει να ανθίσει πάλι στα χείλη που δεν γέλασαν από τότε, από τη σιχαμένη προδοσία. Το χέρι που της δίνει η πεθερά-κέρβερος για να φιλήσει μυρίζει χλωρίνη και μελισσοκέρι. Της έρχεται να κάνει εμε-

τό. Αργά, μετά τα μεσάνυχτα, στο σπίτι της πεθεράς, όπου κοιμούνται χώρια με τον αρραβωνιαστικό γιατί «αυτά δεν επιτρέπονται πριν από τον γάμο», πηγαίνοντας προς το μπάνιο, βλέπει την πόρτα του κέρβερου μισάνοιχτη. Ο Σατανάς ή ο Μεγάλος τη σπρώχνει να κρυφοκοιτάξει και βλέπει στο φως του καντηλιού τον αρραβωνιαστικό, σε εμβρυακή στάση, να θηλάζει ολόγυμνος, τραβώντας μαλακία, το μαραμένο βυζί της μισόγυμνης γριάς μάγισσας, που κουνιέται μπρος πίσω, σαν να νανουρίζει ένα μωρό... Ένα ακόμα χαστούκι, πιο ηχηρό και πιο φαρμακερό αυτή τη φορά, από τον μαινόμενο πατέρα. Η μάνα σταυροκοπιέται και κλείνει το παράθυρο για να μην ακουστούν. Ο χωρισμός είναι ντροπή και αυτή είναι τριανταφεύγα.

Ο Ηρακλής συμπληρώνει ΠΡΟΠΟ σφυρίζοντας και προβληματίζεται για τον αγώνα Δόξα Δράμας - Απόλλων Αθηνών...

Μετάθεση στον Έλατο, υψόμετρο εφτακόσια μέτρα. Καλοί άνθρωποι, αλλά η φτώχεια τούς βυθίζει στη σιωπή, τους τσακίζει τα νιάτα, τους σβήνει το φως από το βλέμμα. Η ζωή τους σκληρή και κακοτράχαλη σαν τα κατσάβραχα τριγύρω. Η Μαρία, πανέξυπνο και όμορφο κοριτσάκι, κρέμεται από το στόμα της δασκάλας της, διαβάξει στο φως του κεριού, σηκώνει το χέρι με ενθουσιασμό, είναι η πρώτη μαθήτριά. Η ψυχή της Αρετής γεμίζει αγάπη γι' αυτό το παιδί και θέλει να το βοηθήσει όσο μπορεί. Είναι το πρώτο παιδί στη σειρά άλλων τριών αδελφών, θέλει να πάει στο γυμνάσιο στην πόλη, θέλει να σπουδάσει, θέλει να ξεφύγει από τη στάνη και το άρμεγμα. Η οικογένεια φτωχή, σχεδόν νομάδες, στα ψηλά βοσκοτόπια τα καλοκαίρια, στο χειμαδιό στον Έλατο τον χειμώνα. Τα πρόβατα έχουν δουλειά ατελείωτη και η μάνα γκαστρομένη στο πέμπτο. Το καλοκαίρι έρχεται μαζί με το νέο μωρό και ο τσομπάνος αποφαινεται, παρά τα παρακάλια και τα κλάματα της κόρης του, πως πρέπει να φροντίσει τα αδέλφια της, φτάνουν τόσα γράμματα,

κορίτσι είναι, τι να τα κάνει τα παραπάνω; Η Αρετή επεμβαίνει, παρακαλάει, αναλαμβάνει την ευθύνη, τα έξοδα, τα πάντα. Αρκεί το κοριτσάκι να ξεφύγει, να μορφωθεί. Αδύνατον! Πικρός αποχωρισμός. Τελευταία εικόνα στα μάτια της η Μαρία με σκυμμένο το κεφάλι να δέχεται τη μοίρα που της διάλεξαν, κουβαλώντας στην πλάτη ένα μωρό μελανιασμένο από το κλάμα και το αραιό οξυγόνο...

Κεφαλονιά. Πράσινο και γαλάζιο νησί, λουσμένο στο φως και στα αρώματα. Οι άνθρωποι ωραίοι, ανοιχτόκαρδοι, πολιτισμένοι. Και αυτοί έχουν βάσανα, και εκεί η φτώχεια μερικές φορές είναι απειλητική, αλλά έχουν τη θάλασσα, γαλάζια και άσπρη, φτάνει να την κοιτάξουν και το χαμόγελο στολίζει το πρόσωπό τους. Οι γυναίκες πιο χαλαρές, πιο περιποιημένες, έχουν καταστήματα με τουριστικά είδη, νοικιάζουν δωμάτια σε ξένους, μιλάνε χωρίς να κοκκινίζουν, ξέρουν να συναναστρέφονται τους ανθρώπους. Οι άντρες έχουν χιούμορ, σε κοιτάνε στα μάτια, φλερτάρουν διακριτικά, τραγουδάνε, είναι ερωτεύσιμοι. Γίνονται μουσικές βραδιές, κιθάρες και καντάδες, η Αρετή αρχίζει να έχει φίλους, μπαίνει στη χορωδία, συμμετέχει στα κοινά. Τα παιδάκια στο σχολείο πιο ξεκούραστα, πιο χαρούμενα, πιο θαλασσινά. Μπορεί να βοηθάνε τους γονείς στις δουλειές τους, αλλά αυτό γίνεται το καλοκαίρι, τον χειμώνα μόνη τους έγνοια είναι το σχολείο... Στη χορωδία γίνεται φίλη με τον κύριο Γεράσιμο, που παίζει κιθάρα, έχει μια παλιά λατέρνα και τραγουδάει όμορφα. Είναι ένας ηλικιωμένος άνθρωπος, πιο νέος απ' όλους στην ψυχή όμως, οικογενειάρχης, πάππους, φιλόσοφος. Της κάνει μαθήματα φωνητικής, της λέει πόσο ξεχωριστή είναι η φωνή της, της ανοίγει δρόμους μουσικούς. Ο Χατζιδάκις ο αγαπημένος τους και το «Φεγγαράκι» το φόρτε της. Στο πριν, στο μετά και στα διαλείμματα κάνουν ατέλειωτες συζητήσεις για τη ζωή, την τέχνη, τη μουσική, την πολιτική. Το μυαλό της ακολουθεί τις αναζητήσεις του δικού του, βρίσκει, απορεί, επεξεργάζεται. Ο κύριος Γεράσιμος

τη θαυμάζει, την εμπιστεύεται, την αγαπάει. Η Αρετή επιτέλους βρίσκει τον πατέρα που θα ήθελε πάντα να έχει και του ανοίγει την καρδιά της. Είναι πατέρας με κόρη, είναι δάσκαλος με μαθήτρια, είναι φίλοι. Μια σχέση γλυκιά σαν μέλι και ανάλαφρη σαν πούπουλο. Πολλά βράδια πηγαίνει στο σπίτι του, πίνουν κρασί και τρώνε τις νοστιμιές της κυρίας Μαρκέλλας, της γυναίκας του, και μετά ο κύριος Γεράσιμος παίζει στην παλιά λατέρνα τη «Μελωδία της λατέρνας» και η κυρία Μαρκέλλα χορεύει αέρινο χασαποσέρβικο.

Η Αρετή βρίσκει μια άλλη οικογένεια, σκέφτεται να μην πάρει μετάθεση τον επόμενο χρόνο, πάλι εδώ θέλει να γυρίσει. Λίγο πριν αρχίσουν οι καλοκαιρινές διακοπές, βγαίνουν από το ωδείο μαζί με τον κύριο Γεράσιμο και ένα σκουπιδιάρικο του Δήμου Αργοστολίου πέφτει πάνω του και τον αφήνει στον τόπο. Αυτή, λίγα εκατοστά πιο πέρα, τυχερή που δεν έχει ούτε γρατσουνιά, άτυχη που χάνει ό,τι αγαπάει...

Αδύναμη που δεν μπορεί να ορίσει τη ζωή της και να προστατεύσει όσους αγαπάει, βουλιάζει από τότε σε ένα τέλμα πόνου, που ούτε τη ρουφάει κάτω να πνιγεί, να πάει στο καλό, ούτε την αφήνει να βγει έξω, να ανασάνει, να ζήσει...

Ξανά φτερουγοθεραπεία. Σίγουρα υπερέβαλα, αλλά ήταν τόσο μόνη η καρδούλα της και χτυπούσε τόσο λυπημένα... Δεν μπορούσα, δεν μπορούσα... Λίγες ώρες ήμουν μαζί της, αλλά την ένιωθα δική μου και υπέφερα.

Ξεκινάμε για το ραντεβού των επτά στις επτά παρά δέκα. Πώς λέμε πανδαισία χρωμάτων; Ε, το ακριβώς αντίθετο.

Το Δημοτικό Θέατρο της πόλης είναι σχετικά κοντά στο σπίτι και φτάνουμε στην ώρα μας. Ωραίο κτίριο, ξεχωρίζει με τις κολόνες του και τα φαρδιά μαρμάρινα σκαλιά, το είχα προσέξει από την πρώτη στιγμή που το είδα από ψηλά.

Η Αρετή ανεβαίνει τις σκάλες με αιθέρια βήματα, τύφλα να 'χουν οι αγγέλες Εκεί Πάνω, κι ας είναι και αγαπημένες μου. Η καρδούλα της όμως είναι ακόμη βαριά, λες και αυτή, η καρδιά εννοώ, κουβαλάει όλες τις στενόχωρες αναμνήσεις και όχι το μυαλό.

Έξω από τη μεγάλη πόρτα της εισόδου χαϊδεύει ένα τεράστιο λυκόσκυλο, που στέκεται ακίνητο στα πίσω του πόδια, σαν να φυλάει ποιος μπαίνει, ποιος βγαίνει, και της κουνάει την ουρά, χωρίς να αλλάζει όμως θέση. Και εκείνο οσφρίζεται δυνατά τον αέρα γύρω μου ανήσυχο.

Το ρωτάει τι έπαθε, γιατί κάνει έτσι, μήπως την ξέχασε, αυτή είναι, η Αρετή.

Δεν συγκινείται από τις συστάσεις, κάτι το ενοχλεί, κάτι που δεν καταλαβαίνει κι αυτό δεν του αρέσει, μυρίζει και ανιχνεύει τον αέρα, ώσπου βγάζει έναν αναστεναγμό (sic), μου χαμογελάει φιλικά (sic) και αλλάζει στάση. Ξαπλώνει γλιστρώντας στα μάρμαρα και χώνει τη μουσούδα του ανάμεσα στα μπροστινά του πόδια.

Η Αρετή μπαίνει στο μέγαρο, προχωράει στον μισοσκότεινο δροσερό διάδρομο, ενώ από μια αίθουσα στο βάθος ακούγονται ομιλίες και γέλια. Πλησιάζει, στέκεται στο άνοιγμα, διστάζει για λίγο να περάσει μέσα. Καλησπερίζει ευδιάθετη, το χαμόγελο κάνει το όμορφό της πρόσωπο να λάμπει.

Κατά βάθος απορεί πώς βρήκε το θάρρος να δείξει τη χαρά της τώρα που τους ξαναβρήκε όλους μαζί μετά τις διακοπές, ενώ πάντα φοβάται να εκδηλωθεί γιατί τρέμει μήπως και απογοητευτεί. Τρέχα γύρευε, δηλαδή.

«Βοηθάγγελος», κεφάλαιο 62, παράγραφος 9:

Με την εφαρμογή σύντομης πτερουγοθεραπείας, ο άνθρωπος για τις δύο επόμενες ώρες έχει καλή ψυχική διάθεση και δύναμη.

Δεκατέσσερα μάτια στρέφονται προς το μέρος της. Τα μάτια των μελών της χορωδίας «Σαπφώ».

Τα καστανά μάτια της Τερέζας, της σοπράνο. Σπινθηροβόλα, ερωτική, όπως και η φωνή της. Η Τερέζα είναι μια πλήρως εξελληνισμένη Ιταλίδα, με ελληνικά καλύτερα από πολλών συμπατριωτών της Αρετής, εκτός ίσως από κάποια λαθάκια στην προφορά, τα οποία όμως, επειδή είναι πολύ χαριτωμένα, δεν προσπαθεί να διορθώσει. Είναι χήρα συντοπίτη τους που κοντά του έζησε μαύρη ζωή, με σκληρά και απαιτητικά πεθερικά και θρήσκες γεροντοκόρες κουνιάδες. Ο μακαρίτης φαρμακοποιός, γυναικάς μέγας και βίαιος, ήταν και «τζούφιος» από τη βαριά παρωτίτιδα που είχε περάσει στην εφηβεία και παιδιά δεν γεννήθηκαν ποτέ. Όταν ο Μεγάλος τη λυπήθηκε και ο φαρμακοποιός πέθανε από ανακοπή στο μπουρδέλο της πόλης, η Τερέζα πήρε δυο αποφάσεις: να απολαύσει τον έρωτα και να συγκροτήσει μια χορωδία, τη «Σαπφώ».

Της Αρετής της αρέσει απίστευτα η Τερέζα· είναι ο τύπος της γυναίκας που θα ήθελε να είναι και η ίδια. Τσαχπίνια, διαχυτική και φιλική με όλους, γλυκομίλητη και ναζιάρα, καλλίφωνη, δυναμική, οργανωτική και, όταν χρειάζεται, ερωτική σαν καμιά άλλη.

Τα μάτια του Ανδρέα, του τενόρου. Άχρωμα, χωρίς ζωή μέσα τους, χωρίς καμιά λάμψη. Αποφεύγουν να κοιτάνε τον κόσμο, κοιτάνε μόνο στο εσωτερικό του ιδιοκτήτη τους και χαμηλώνουν πανικόβλητα όποτε συναντιούνται με άλλα. Ο Ανδρέας είναι, ας πούμε ο αντίποδας της Τερέζας. Παντρεύτηκε μια Ιταλίδα συμμαθήτριά του όταν σπούδαζε στο Μιλάνο κλασικό τραγούδι. Τη γυναίκα του την αγάπησε τόσο πολύ –ήταν, βλέπετε, και πρωτάρης– και έτσι, όταν την έπιασε στο κρεβάτι με τον δάσκαλο της φωνητικής, τη συγχώρεσε αμέσως, αρκεί να μην τον εγκατέλειπε, να μην την έχανε. Όμως ο εραστής αποφάσισε να την εγκαταλείψει λίγο αργότερα και εκείνη αυτοκτόνησε κατά λάθος. Ήπιε δυο κουτιά ασπιρίνες,

ενημέρωσε τον γκόμενο κλαίγοντας, τηλεφωνικά, με την ελπίδα να τον συγκινήσει και να γυρίσει πίσω, και ειδοποίησε το Πρώτων Βοηθειών. Το ασθενοφόρο έφτασε με μεγάλη καθυστέρηση εξαιτίας μιας πορείας που είχε μποτιλιάρει τους δρόμους, οι νοσοκόμοι κλείστηκαν μέσα στο ασανσέρ του σπιτιού της εξαιτίας μιας διακοπής ρεύματος και οι πυροσβέστες άργησαν να τους απεγκλωβίσουν εξαιτίας της πορείας. Με τα πολλά, κατάφεραν να τη βάλουν στο ασθενοφόρο και η σειρήνα άρχισε να ουρλιάζει για να ανοίξει δρόμο, όταν η μηχανή του αυτοκινήτου, εντελώς ανεξήγητα, έπαψε να παίρνει ρεύμα – καλά λέει ο Αρχιστράτηγος ότι τα ιταλικά αυτοκίνητα μπορεί από ντιζάιν να σκίζουν, αλλά υστερούν στα ηλεκτρολογικά... Τότε ο σύζυγος γύρισε στην πατρίδα, άνοιξε ένα κατάστημα –«Γυναικείοι Νεωτερισμοί: Bambola»– και συνέχισε να κολυμπά σε μια τεράστια δεξαμενή ζήλιας, που του άφησε κουσούρι να μην αγαπά κανέναν. Μα κανέναν!

Η Αρετή τον αντιμετωπίζει με επιφυλακτικότητα και τρομάζει που δεν την κοιτάει στα μάτια όταν της μιλάει. Αν είχε περισσότερο θάρρος η ίδια, θα ήθελε να προσπαθήσει να τον καταλάβει.

Μέλι. Πευκόμελο. Καστανόμελο. Χρώμα και γλύκα μελιού. Γλύκα στα μάτια, γλυκά και στο χαμόγελο. Χαμόγελο στα χείλη, χαμόγελο και στα μάτια. Του Αργύρη. Μάτια που καρφώνονται ερωτευμένα στο ακορντεόν που παίζει, μάτια γεμάτα ελπίδες και όνειρα. Αλβανός από πατέρα, Βορειοηπειρώτης από μάνα, που την έχασε πριν κατέβει στην Ελλάδα. «Αλβανός» για όλους εδώ, ήρθε πριν από τρία χρόνια και προσπαθεί να βρει την τύχη του στη χώρα και στην πόλη αυτή. Τη μέρα μπογιατζής, το βράδυ στον δάσκαλο που του παραδίδει δωρεάν μαθήματα σολφέζ και θεωρίας. Το παλικάρι ακουμπάει όλα τα λεφτά του στον ανεπρόκοπο τον πατέρα, που ξέκανε και τη μάνα του. Και ο δάσκαλος τον καταλαβαίνει γιατί βλέπει τη φλόγα της μουσικής μέσα του. Στη χορωδία τον έφερε πριν από έναν

χρόνο η «κυρία Τερέζα», όπως την αποκαλεί, όταν της έβαιψε μοβ και λαχανί την κουζίνα και δεν ψυλλιάστηκε τι ήταν εκείνοι οι αναστεναγμοί που έβγαζε η γυναίκα όσο τον έβλεπε μισόγυμνο να ανεβοκατεβάζει το πινέλο. Σαν μέλος της χορωδίας, ο Αργύρης βρίσκεται δύο φορές την εβδομάδα κοντά στην Τερέζα και αυτή ελπίζει ότι θα τον καταφέρει σύντομα να γίνουν περισσότερες. Αυτό που αρέσει της Αρετής στον Αργύρη δεν είναι τόσο η καταπληκτική δεξιοτεχνία του στο παίξιμο, όσο μια βραχνή φωνή που καμιά φορά τού ξεφεύγει καθώς μουρμουρίζει τα λόγια του τραγουδιού που λένε οι υπόλοιποι, οι «τραγουδιστές». Βέβαια, η Αρετή δεν αντιλαμβάνεται ότι η φωνή του είναι ερωτική, ίσως και ερεθιστική, γιατί το άθλημα το έχει κόψει, αν υποθέσουμε ότι επιδόθηκε κάποτε σ' αυτό.

Γαλάζια και θολά τα μάτια του κυρίου Απόστολου, του μαέστρου. Κάποτε ήταν τσακίρικα, γαλαζοπράσινα, και τα κορίτσια λιποθυμούσαν, που λέει ο λόγος, στο κοίταγμά του, γιατί, εκτός από νέος και όμορφος, ήταν και πάμπλουτος. Έζησε πενήντα χρόνια στη Βιέννη, σπουδάζοντας και διευθύνοντας τις μεγαλύτερες ορχήστρες. Γύρισε μόνο όταν οι άρχοντες γονείς του πέθαναν γέροι και υποψιασμένοι για τον ανδρισμό του. Ο κύριος Απόστολος Ξανθόπουλος γύρισε να μαραζώσει στην πατρίδα και στο αρχοντικό· και έτσι θα συνέβαινε αν η «Σαπφώ» δεν του έδινε ξανά νόημα στη ζωή του. Όλοι οι «σαπφικοί» σέβονται και εκτιμούν τον μαέστρο. Το ίδιο και η Αρετή, που έχει και μια ιδιαίτερη αδυναμία στους ηλικιωμένους. Της θυμίζει πολύ τον πάππου της, που τον έχασε μικρή, αλλά τον θυμάται σαν όνειρο. Ένα γλυκό όνειρο, με άσπρα μαλλιά και γαλάζια ξέθωρα μάτια.

Δυο μάτια σβησμένα, που δεν έχουν δει ποτέ το φως του ήλιου. Τα ματάκια της Ιφιγένειας, που παίζει πιάνο. Η Ιφιγένεια, ένα κορίτσι-γλύκισμα, όμορφο και χαμογελαστό. Βλέπει με τα μάτια της μουσικής, τον κόσμο τον αισθάνεται με τις νότες, βρίσκει ευτυχία

στο κάθε κουπλέ, συνομιλεί με τον Μπραμς, τον Σοπέν, τον Λιστ, αλλά κάνει τέλεια παρέα και με τον Μάνο και τον Μίκη. Έρχεται μόνη στο Δημοτικό Θέατρο, διασχίζοντας ολόκληρη σχεδόν τη μικρή τους πόλη με τα πόδια, καθοδηγούμενη από την Αϊντα, ένα ειδικά εκπαιδευμένο λυκόσκυλο, που την περιμένει πειθήνια να τελειώσει τις πρόβες ή τις παραστάσεις. Η Ιφιγένεια είναι το μόνο κορίτσι ανάμεσα σε τρία αδέρφια, όλοι τους μεροκαματιάρηδες, που δεν λυπήθηκαν ποτέ τα έξοδα για να γίνει καλά η αδελφούλα τους από γιατρούς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, για να σπουδάσει μουσική —όπου από μικρή είχε κλίση—, να αποκτήσει την εκπαιδευμένη Αϊντα, να ταξιδέψει με τη χορωδία, αν προέκυπτε. Η Ιφιγένεια είναι αγαπητή σε όλους, όχι εξαιτίας της αδυναμίας της να δει, αλλά εξαιτίας της δύναμής της να αγαπάει όλο τον κόσμο, να είναι πρόσχαρη και φιλική. Η Αρετή τη θαυμάζει και την αγαπάει, τη θεωρεί τη μοναδική της φίλη.

Σμαράγδι και θάλασσα τα μάτια της Στέλλας. Ένα μάτι καταπράσινο και ένα καταγάλανο. Είναι παράξενα όμορφη, παράξενα καλλίφωνη, παράξενα σκληρή. Το βλέμμα της έχει μια ένταση που σε ζαλίζει και θέλεις από κάπου να κρατηθείς. Η μια ματιά σαν πράσινη σαΐτα, η άλλη σαν γαλάζιος κεραυνός. Θεϊκά μάτια θα μπορούσαν να είναι, διαβολικά αποφάσισαν να γίνουν. Η Στέλλα έχει θεσπέσια δυνατή φωνή, όμως της λείπει η ευαισθησία. Κοροϊδεύει πάντα τα ερωτικά, τρυφερά, πονεμένα τραγούδια, αυτά που αρέσουν στην Αρετή. Είναι πλούσια κληρονόμος χιλιάδων στρεμμάτων με αμπέλια και ελιές, δεν έχει δουλέψει ποτέ στη ζωή της ούτε έχει παντρευτεί, κάτι που θα κάνει μόνο αν βρει κάποιον αντάξιό της, πράγμα απίθανο. Θαυμάστρια του Θεοδωράκη, είναι μόνιμα στην κόντρα με την Αρετή, που λατρεύει τον Χατζιδάκι. Η Αρετή την αποφεύγει συστηματικά, δεν αντέχει τα πικρόχολα σχόλια και το προσβλητικό της χιούμορ τύπου «Βάλε και κανένα χρώμα,

κορίτσι μου. Μόλις σε δω, τρέχω στον οφθαλμίατρο, γιατί νομίζω ότι πάσχω από αχρωματοψία».

Δυο μάτια που καίγονται από το πάθος. Τα μάτια του Κυριάκου. Συχνά στυλώνονται στην Αρετή και τότε τα γόνατά της δεν τη στηρίζουν, τα λόγια της δεν την υποστηρίζουν. Ο Κυριάκος είναι λαϊκός τραγουδιστής και λαϊκός άνθρωπος. Δεν σκαμπάζει από νότες και τα τοιαύτα, λατρεύει τον Τσιτσάνη και τον Στέλιο –λάθος σειρά, τον Στέλιο και τον Τσιτσάνη– και, όταν λέει «*τ' αγριολούλουδο αντέχει*», δεν ακούει κανέναν, δεν συνεργάζεται, δεν ενσωματώνεται, είναι μόνος, καμία χορωδία, κανένα σχήμα δεν μπορεί να υιοθετήσει το πάθος και την κάψα του. Έχει μαγαζί, «Καλλιτεχνικά Γύψινα Διακοσμήσεις», και πολλές φορές έρχεται στην πρόβα κατευθείαν από τη δουλειά, με πασαλειμμένα δάχτυλα και μαλλιά άσπρα από τη σκόνη. Είναι παντρεμένος και έχει έναν γιο, αλλά τη σύζυγο δεν την εμφανίζει πουθενά, γιατί «οι γυναίκες είναι για το σπίτι, οι άντρες για να φέρνουν τα λεφτά». Κάνει κόρτε –και όχι μόνο– σε όλα τα θηλυκά της πόλης ανεξαρτήτως ηλικίας, εκτός από την Αρετή, που τη σέβεται και τη θεωρεί Κυρία με κεφαλαίο το κάπα.

– Benvenuto! Καλώς μου το το όμορφο! λέει πρόσχαρα η Τερέζα και σκάει δυο φιλιά στα μάγουλα της Αρετής.

– Γεια σου, Αρετή! φωνάζει χωρίς ενδιασμό η Ιφιγένεια. Έλα να σε φιλήσω. Έχω τόσον καιρό να σε δω...

– Καλησπέρα, κυρία Αρετή..., μουρμουρίζει δειλά ο Αργύρης.

– Buona sera, seniores, ο Ανδρέας – τη συμπαθεί λίγο περισσότερο από τους άλλους γιατί δεν του χώνεται ποτέ.

– Άσπρη, κατάσπρη..., σχολιάζει η Στέλλα. Καλά, ούτε ένα μπάνιο;

– Καλησπέρα, κυρα-δασκάλα, που φέτος θα έχεις τον γιο μου! Προχτές έβαλα γύψινα στο σαλόνι του διευθυντή και μου είπε ότι την έκτη τάξη θα την έχεις εσύ.

Της χαλάει κάπως η διάθεση, δεν ήταν δα και η καλύτερη. Ο διευθυντής είναι ένας στριμμένος ζωντοχήρος που κάνει τον καμπόσο σε όλους, ιδιαίτερα στους αδύναμους, από δασκάλους έως και μαθητές. Η προσωποποίηση του μπαμπούλα των παιδικών της χρόνων, εμπλουτισμένη με γερή δόση σεξουαλικής παρενόχλησης όχι μόνο σε λεκτικό επίπεδο, που η κακή της τύχη το 'φερε να τον έχει προϊστάμενο.

Τα περισσότερα όνειρα της Αρετής έχουν ακυρωθεί από αυτούς που κανονικά θα έπρεπε να τα προωθήσουν. Μοναδικές χαρές στη ζωή της ο πιστός Αζόρ, οι μικροί μαθητές της και η χορωδία «Σαπφώ».

Όλα αυτά μέχρι τη στιγμή που Εκεί Πάνω, ο Παραδεισάκης, ένας νεοφώτιστος άγγελος, παίρνει εντολή να αναλάβει την προστασία της. Ο άγγελος δρώντας με υπερβάλλοντα ζήλο σύντομα γίνεται ορατός από την προστατευόμενή του και τότε, στη ζωή της, εκτός από τα τραγούδια της χορωδίας, αρχίζουν και τα παρατράγουδα. Η Αρετή αλληιάζει προσωπικότητα και μαζί τα φώτα όσων την υποτίμησαν και, με αβρότητα μπουληντόζας, διεκδικεί όσα της στέρνησαν.

Μια σπαρταριστή ιστορία για «ανθρώπους» και «αγγέλους», για το σεξ που κινεί τα νήματα του κόσμου, τον έρωτα σε όλες τις μορφές του και τον τρόπο που προκαλεί. Με όλες τις μορφές του.

***Μια μελωδική ιστορία ψηφισμένη με μερικά
από τα ωραιότερα ελληνικά τραγούδια που γίνονται η αφορμή
να ανακαλυφθεί μια νέα ήπειρος: η αλήθεια του καθενός.***

ISBN:978-618-03-1849-4

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81849